

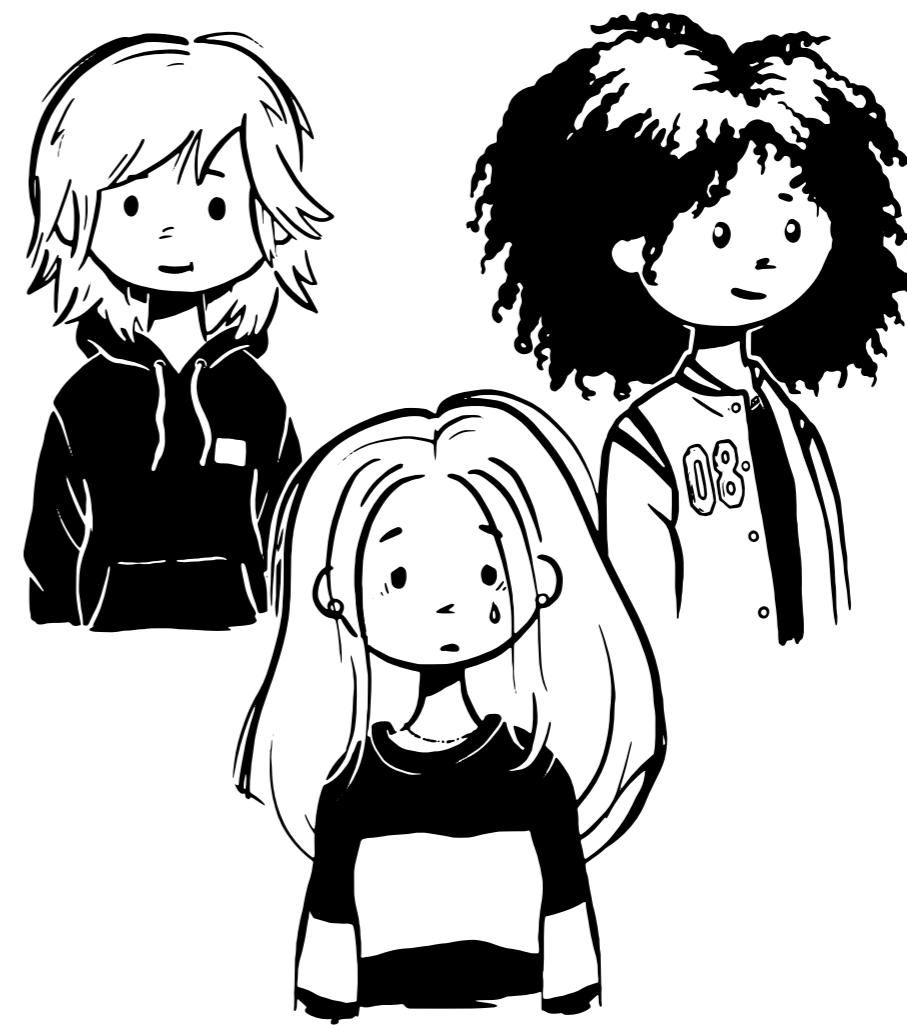
ANALYSE FRA BØRNS VILKÅR • FEBRUAR 2024

BØRN OG UNGES LIVSKVALITET

STOP
SVIGT

Indhold

BØRN OG UNGES LIVSKVALITET.....	1
PSYKISK TRIVSEL.....	3
FYSISK TRIVSEL.....	11
SKOLETRIVSEL.....	18
VENNER OG SOCIAL STØTTE.....	28
FORÆLDRERELATION OG AUTONOMI.....	34
METODE.....	40
NOTER.....	52

BØRN OG UNGES LIVSKVALITET

Denne rapport er resultatet af en række undersøgelser om børn og unges livskvalitet, som er foretaget i årene 2020-2023. Rapporten er baseret på 7.296 svar fra børn og unge, som har udfyldt et spørgeskema om, hvordan de har oplevet deres liv den seneste uge. De mange svar er indhentet fra flere end 250 skoleklasser fordelt på 4.-9. klasse.

I de spørgeskemaundersøgelser, som rapporten bygger på, anvendes KIDSCREEN-27.¹ KIDSCREEN er et værktøj til måling af børn og unges livskvalitet, baseret på WHO's definition af livskvalitet. Redskabet måler fem aspekter (dimensioner), som tilsammen afdækker barnets eller den unges samlede livskvalitet: 1) psykisk trivsel, 2) fysisk trivsel, 3) skoletrivsel, 4) venner og social støtte samt 5) forældrerelation og autonomi. Validiteten af KIDSCREEN-27 er tidligere blevet undersøgt internationalt, men ikke i Danmark. Børns Vilkår og Ole Kirk's Fond har derfor finansieret valideringsanalyser af KIDSCREEN-27 i dansk kontekst.

Undersøgelsen viser, at de fleste børn og unge i skolealderen trives. De har det godt og er glade for, hvem de er. De trives i skolen og er glade for deres venner og familie. Men selvom størstedelen har det godt, er der også børn og unge, der mistrives på flere områder. De føler sig ensomme, trives ikke i skolen, og de føler ikke, at de kan tale med deres forældre. Det er disse børn og unge, vi fokuserer på i denne rapport.

Drenge trives generelt bedre end piger og børn med anden kønsidentitet

Undersøgelsen viser, at drenge trives bedre end piger og børn med anden kønsidentitet på alle de fem aspekter af livskvalitet, som disse analyser fokuserer på. Den største forskel findes for psykisk trivsel, hvor piger trives markant dårligere end drenge. Der er mindst forskel på drenge og piger, når det kommer til skoletrivsel, det vil sige om man er glad i skolen, om man klarer sig godt fagligt og har gode relationer til sine lærere.

Børn med anden kønsidentitet trives markant dårligere end både drenge og piger i undersøgelsen. Sammenlagt er der dog kun 92 besvarelser fra børn og unge med anden kønsidentitet. Dette betyder også, at resultaterne for denne gruppe er mere usikre, og at det ikke er alle analyser, de har kunnet indgå i (se mere i "Valideringsanalyse af KIDSCREEN-27").

Livskvaliteten er lavere i udskolingen – særligt for pigerne

På flere områder har både piger og drenge lavere livskvalitet i udskolingen sammenlignet med mellemtrinnet. Det gælder den fysiske trivsel, det vil sige om man vurderer sit helbred som godt og har et højt niveau af fysisk aktivitet, samt skoletrivsel, det vil sige om man er glad i skolen, klarer sig godt fagligt og har gode relationer til sine lærere. For pigerne er også den psykiske trivsel lavere i udskolingen, mens den for drengene ligger på samme niveau på alle klassetrin. Blandt pigerne er trivslen desuden lavere i udskolingen, når det gælder forældrerelation og autonomi, det vil sige om forældrene har tid til én, om de behandler én retfærdigt, og om man kan gøre det, man gerne vil i sin fritid. Den sociale trivsel, det vil sige om man har haft det sjovt med sine venner, om de hjælper hinanden, og om man kan regne med vennerne, er hos både piger og drenge på samme niveau på mellemtrinnet og i udskolingen.

Børn og unge med en psykiatrisk diagnose har markant dårligere livskvalitet

Børn og unge, som angiver at have en psykiatrisk diagnose, har markant dårligere livskvalitet end børn og unge, der angiver ikke at have en psykiatrisk diagnose.² Denne forskel ses på alle de fem aspekter af livskvalitet, som undersøgelsen måler på.

Børn og unge med færre penge har dårligere livskvalitet

Børn og unge, der har en oplevelse af, at deres familie har færre penge end andre familier, har lavere livskvalitet sammenlignet med børn og unge, der oplever at have flere penge end andre. Det gælder både i forhold til psykisk trivsel, fysisk trivsel og trivsel i skolen, ligesom de også scorer dårligere både i forhold til venner og social støtte samt forældrerelation og autonomi.

Om KIDSCREEN

KIDSCREEN-27 er udviklet i et samarbejde mellem 13 europæiske lande og målrettet børn i alderen 8-18 år.³ Spørgeskemaet indeholder 27 spørgsmål om i alt fem forskellige dimensioner af børns og unges livskvalitet: psykisk trivsel, fysisk trivsel, skoletrivsel, venner og social støtte samt forældrerelation og autonomi.⁴ Alle spørgsmål tager udgangspunkt i barnets egne oplevelser den seneste uge. Der er fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte, Altid.

I alt er der indsamlet 7.296 besvarelser fra elever i 4.-9. klasse. De mange besvarelser har givet mulighed for at gennemføre valideringsanalyser af KIDSCREEN-27 i en dansk kontekst for første gang. Tine Nielsen, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, har gennemført analyserne på alle årgangene. Valideringsanalyserne har til formål at undersøge, om alle spørgsmål kan indgå i fungerende skalaer, og om det er muligt at sammenligne undergrupper af elever på tværs af klassetrin, køn og øvrige baggrundsplysninger. Konklusionen er, at det ikke er muligt at sammenligne 4. og 7. klasse med de resterende klassetrin. Disse klassetrin er derfor ikke medtaget i analyser af gennemsnitscorer på skalaniveau. Årsagen er formentlig, at spørgeskemaet for 4. og 7. klasses vedkommende blev besvaret i forbindelse med den første nedlukning som følge af COVID-19 pandemien i 2020. Svarene, der er afgivet, mens børnene var hjemsendt, er således indsamlet under nogle særlige forhold, som kan have påvirket scorerne.

Desuden viser valideringsanalyserne, at fire ud af de fem dimensioner, der findes i KIDSCREEN-27, skal forkortes betragteligt, for at de kan fungere som skalaer. Der er reelt kun 17 spørgsmål, som indgår i fem skalaer. Endelig viser analyserne, at alle fem skalaer har problemer med spørgsmål, der ikke fungerer ens for undergrupper af elever, og at det derfor er nødvendigt at justere for dette rent statistisk. Samlet set betyder det, at der kun er dokumentation for, at KIDSCREEN-27 – i den forkortede udgave med 17 spørgsmål – fungerer sammenligneligt for 5., 6., 8. og 9. klasse, og kun når der justeres for skævhederne på tværs af undergrupper. Analyserne i denne rapport er gennemført under hensyntagen til samtlige af disse forbehold (se mere i "Valideringsanalyse af KIDSCREEN-27").

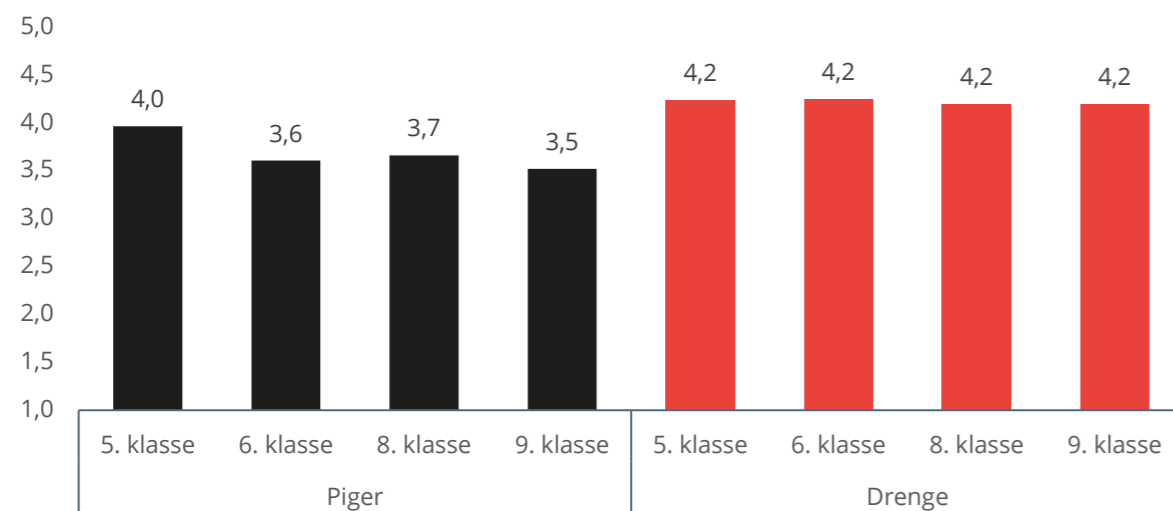
Kapitel 1

PSYKISK TRIVSEL

Undersøgelsen viser, at piger i grundskolen har dårligere psykisk trivsel end drengene. Pigerne svarer oftere end drengene, at de er kedede af det og ikke er glade for dem, de er, ligesom de oftere svarer, at de føler sig ensomme. Hvor pigernes psykiske trivsel er lavere i udskoling end på mellemtrinnet, mens drengene har den samme score på tværs af alle klassetrin i undersøgelsen.

Som så mange andre undersøgelser viser også denne undersøgelse, at piger i grundskolen har en væsentlig lavere psykisk trivsel end drenge.⁵ På tværs af klassetrin scorer pigerne gennemsnitligt 3,7 på psykisk trivsel, hvor drengene scorer 4,2 (figur 1). Pigernes psykiske trivsel er lavere i udskoling end på mellemtrinnet, mens drengene har den samme score på tværs af de fire klassetrin. Pigernes psykiske trivsel er højest i 5. klasse, hvor den ligger på 4,0, og lavest i 9. klasse, hvor den ligger på 3,5.

Figur 1. Gennemsnitscorer for "psykisk trivsel", fordelt på køn og klassetrin

Note: N=3.240 elever (1.649 piger og 1.591 drenge). Gennemsnitscorer: Piger=3,7, drenge=4,2. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05). Piger på mellemtrin=3,8, piger i udskoling=3,6. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05). Drengene på mellemtrin=4,2, drenge i udskoling=4,2. Ikke signifikant forskel ved chi²-test (p>0,05)

Hver femte pige er ikke glad for, hvem hun er

På tværs af klassetrin svarer knap hver femte pige (19 pct.), at hun aldrig eller sjældent har været glad for, hvem hun er (figur 2). Det samme svarer 8 pct. af drengene.

Sådan måles psykisk trivsel

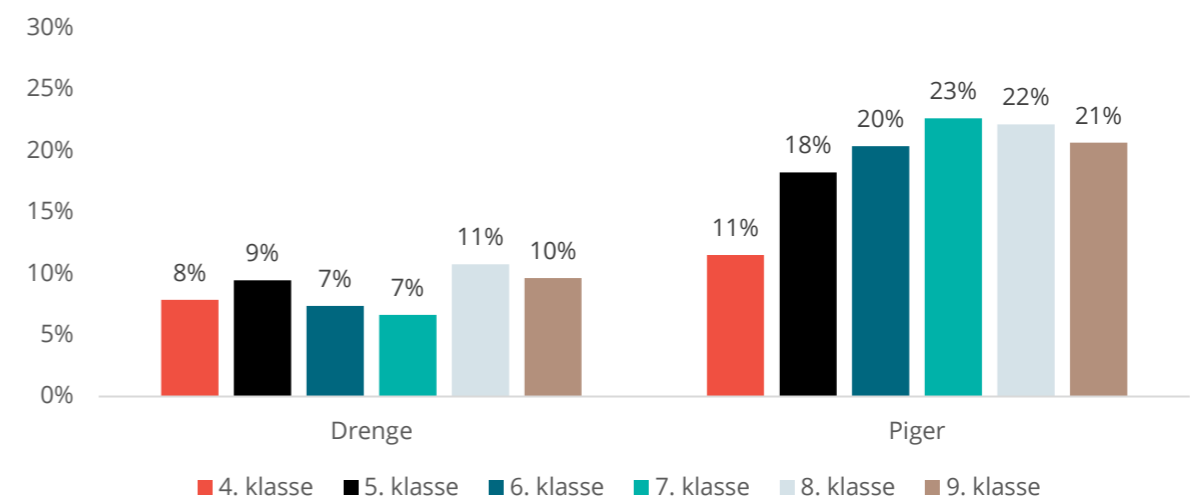
Psykisk trivsel viser elevernes egen vurdering af, hvor ofte de den seneste uge har været kedede af det, haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, og om de har følt sig ensomme. Spørgsmålene har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte og Altid.

Efter valideringsanalyserne af KIDSCREEN-27 måles psykisk trivsel gennem tre spørgsmål. Eleverne kan, når scoren fra de tre spørgsmål lægges sammen, få en sumscore mellem 3-15. Af formidlingsmæssige hensyn er denne ved simpel division omregnet, så scoren præsenteres på en skala fra 1-5. Høje scorer angiver bedre psykisk trivsel (se mere i metodeafsnittet).

I udskoling er andelen af piger, der ikke er glade for, hvem de er, 22 pct. For piger på mellemtrinnet gælder det 15 pct. Denne forskel ses ikke blandt drengene. Her svarer 8 pct. på begge trin, at de ikke er glade for, hvem de er. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer 34 pct. (31 ud af 92 besvarelser), at de aldrig eller sjældent har været glade for, hvem de er.⁶

På tværs af klassetrin svarer 80 pct. af drengene og 57 pct. af pigerne, at de altid eller meget ofte har været glade for, hvem de er.

Figur 2: Elever, der sjældent/aldrig har været glade for, hvem de er, fordelt på køn og klassetrin

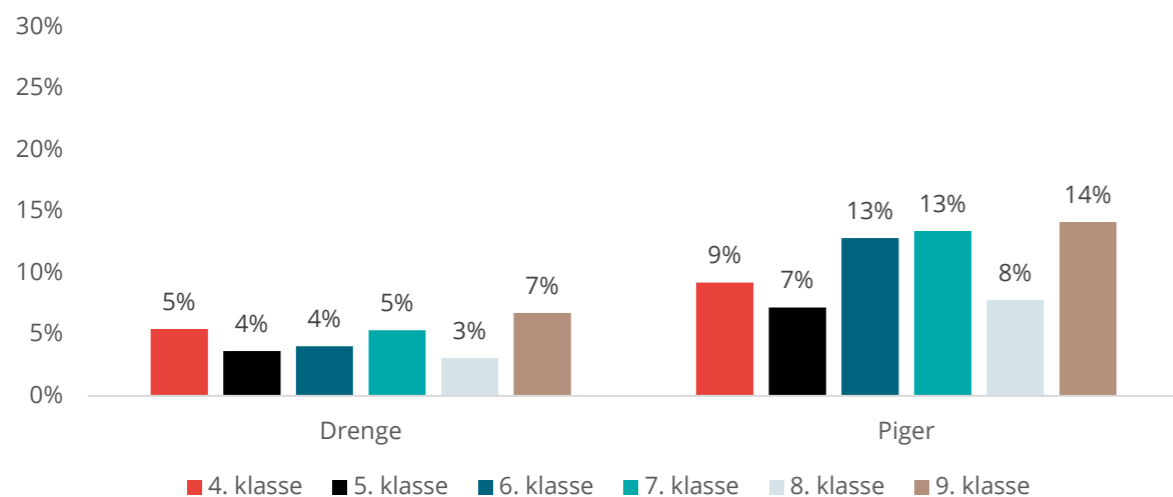
Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været glad for, hvem du er?" med svarkategorien aldrig/sjældent: 291 drenge og 673 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Pigerne føler sig oftere ensomme end drengene

Pigerne svarer i højere grad end drengene, at de har følt sig ensomme (figur 3). På tværs af klassetrin svarer 11 pct. af pigerne, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme. Det gælder 5 pct. af drengene. Pigerne i udskoling svarer oftere end pigerne på mellemtrinnet, at de føler sig ensomme. 14 pct. af pigerne i 9. klasse svarer, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme, mens det samme gælder 7 pct. af drengene. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer 22 pct. (20 ud af 92 besvarelser), at de meget ofte eller altid har følt sig ensomme.

På tværs af klassetrin svarer størstedelen af både piger og drenge dog, at de aldrig eller sjældent har følt sig ensomme. Det gælder 84 pct. af drengene og 67 pct. af pigerne.

Figur 3: Elever, der altid/meget ofte har følt sig ensomme, fordelt på køn og klassetrin

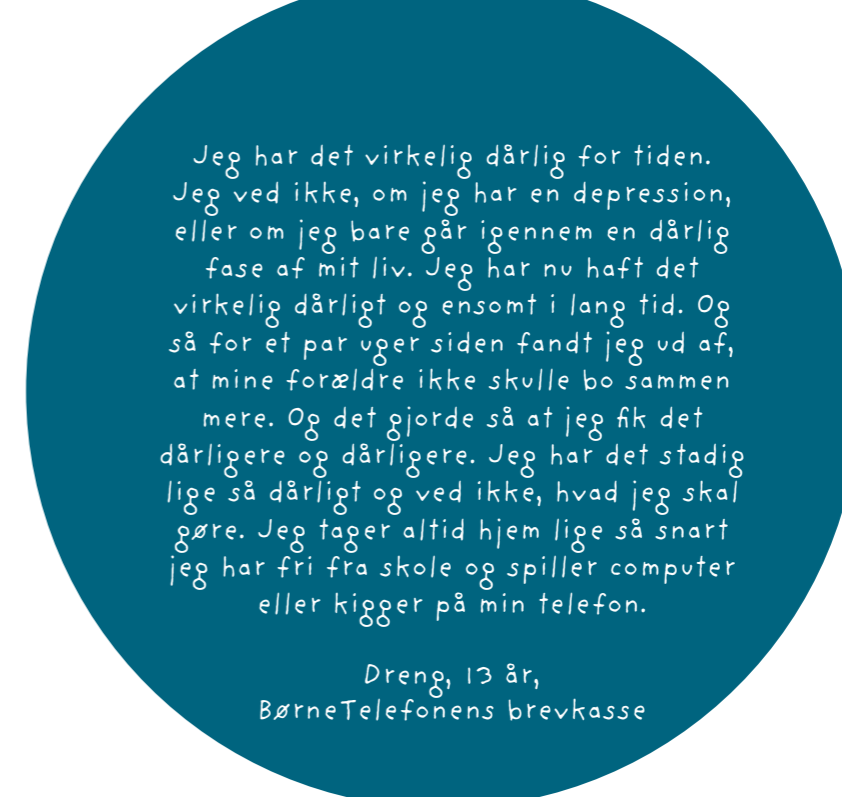

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet "Har du følt dig ensom?" med svarkategorien altid/meget ofte: 174 drenge og 395 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Hver sjette pige er ofte ked af det

En større andel af pigerne end drengene svarer, at de altid eller meget ofte er ked af det (figur 4). På tværs af klassetrin svarer omkring hver sjette pige (18 pct.), at de altid eller meget ofte har været ked af det. Det gælder 6 pct. af drengene. Blandt de 92 besvarelser fra børn og unge med anden kønsidentitet har 20 angivet (22 pct.), at de altid eller meget ofte har været ked af det.

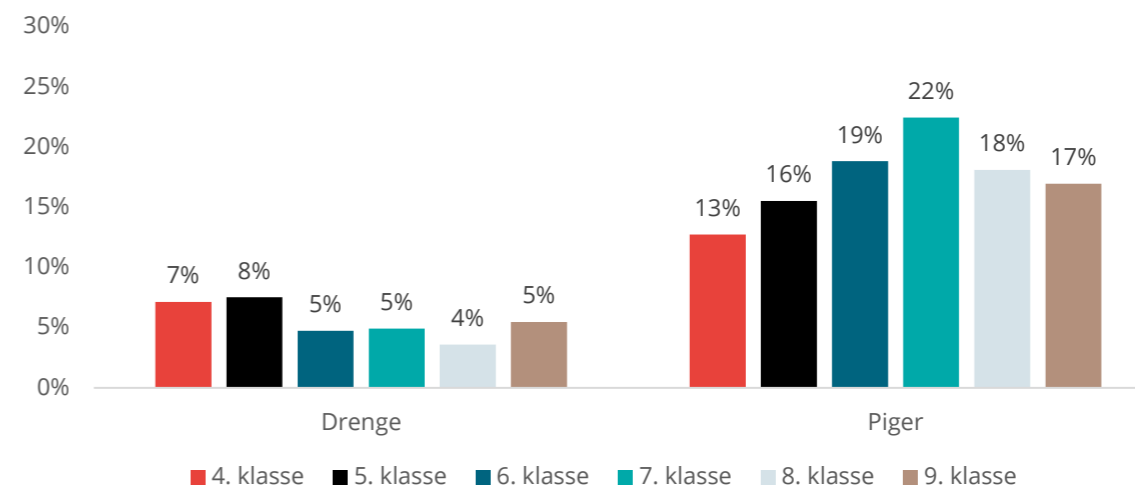
For pigerne står det værst til i udskoling, hvor 20 pct. altid eller meget ofte har været ked af det. På mellemtrinnet gælder det 15 pct. af pigerne. Omvendt er andelen af drenge, der har været meget ked af det, højest på mellemtrinnet.

Blandt drengene svarer 7 pct. på mellemtrinnet og 5 pct. i udskoling, at de altid eller meget ofte har været ked af det. På tværs af klassetrin svarer 48 pct. af pigerne og 78 pct. af drengene dog, at de aldrig eller sjældent har været ked af det.

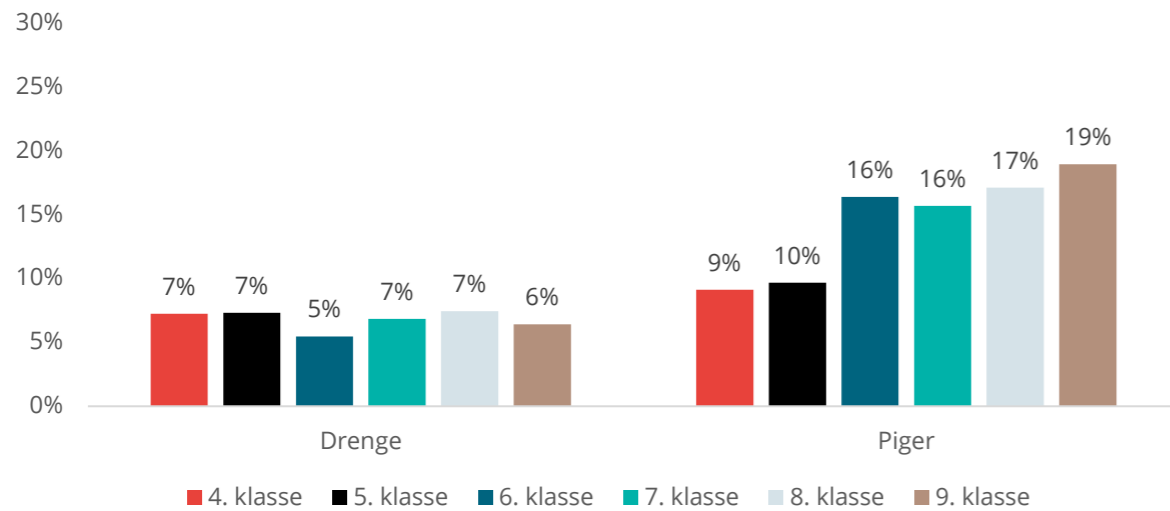
Også flere piger end drenge svarer, at de har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst (figur 5). På tværs af klassetrin gælder det 14 pct. af pigerne og 7 pct. af drengene. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer 27 pct. (25 ud af 92 besvarelser), at de har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst.

Figur 4: Elever, der altid eller meget ofte har været ked af det, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været ked af det?" med svarkategorien altid/meget ofte: 206 drenge og 635 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Figur 5: Elever, der altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du haft det så dårligt, at du ikke havde lyst til at lave noget som helst?" med svarkategorien altid/meget ofte: 246 drenge og 498 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Der sker så mange ting i mit hoved, at jeg næsten ikke kan forklare det. Jeg har så mange følelser på samme tid. Jeg er sur, jaloux, ked af det, stresset, presset, bange og forvirret. Min bedste ven flytter og jeg er bange for at miste hende. Jeg er utilfreds med mit udseende og er blevet drillet hele mit liv. Mine venner er så pæne og har perfekte liv og det har jeg ikke. Jeg har så mange familieproblemer og føler at mine forældre altid er skuffede. Jeg snakker ikke med nogen om det eller spørger nogen om hjælp, fordi jeg føler at jeg er dramatisk. Men så bliver det nat og jeg kommer til at tænke på det også får jeg ingen søvn, fordi jeg græder hele natten.

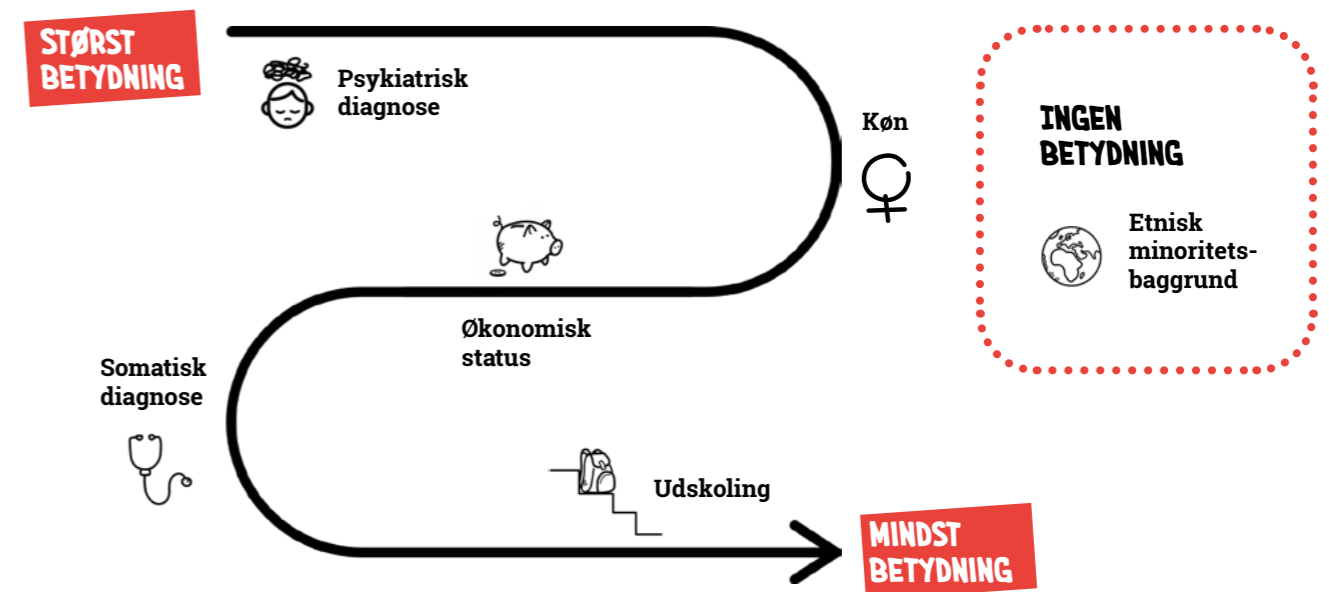
Pige, 13 år,
BørneTelefonens Brevkasse

Hvilke baggrundsforhold påvirker psykisk trivsel?

På baggrund af elevernes besvarelser er det muligt at analysere, hvordan forskellige baggrundsforhold påvirker deres psykiske trivsel, når der tages højde for alle forhold på én gang. Illustrationen præsenterer baggrundsforholdenes betydning i prioriteret rækkefølge. Det vil sige, hvilke forhold der har størst og mindst betydning, og hvilke der slet ikke har nogen selvstændig signifikant betydning.

Analysen viser, at tilstedeværelse af en psykiatrisk diagnose er det, der har den største negative indflydelse på den psykiske trivsel sammenlignet med de andre baggrundsforhold. Efter dette følger hhv. køn, specifikt det at være pige, og oplevelsen af, at ens familie har færre penge end andre.

Psykisk trivsel: Hvad påvirker trivslen negativt?

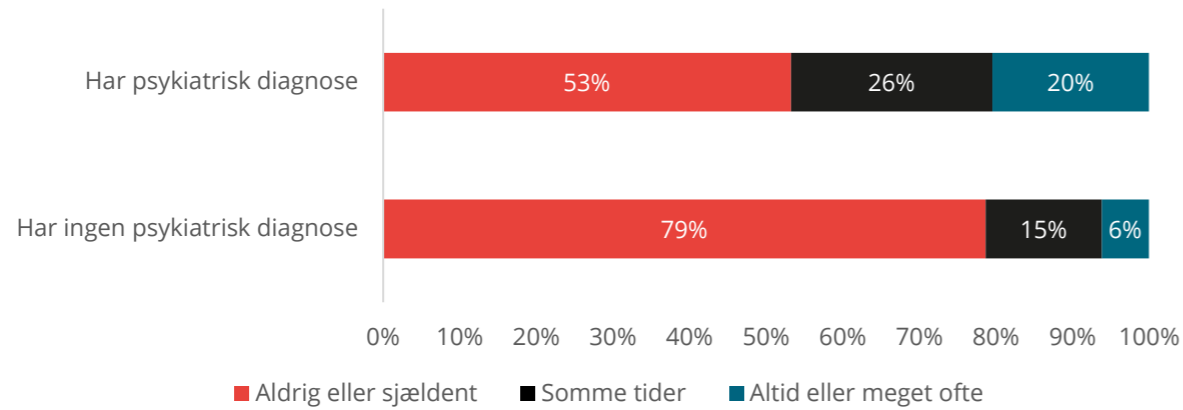

Note: Generel Linear Model. N=2.645 R-squared (R²)=0,140 dvs. modellen forklarer 14 pct. af variationen ift. psykisk trivsel (se mere i metodeafsnit "Baggrundsforhold og variansanalyse").

Børn og unge med psykiatriske diagnoser trives dårligere

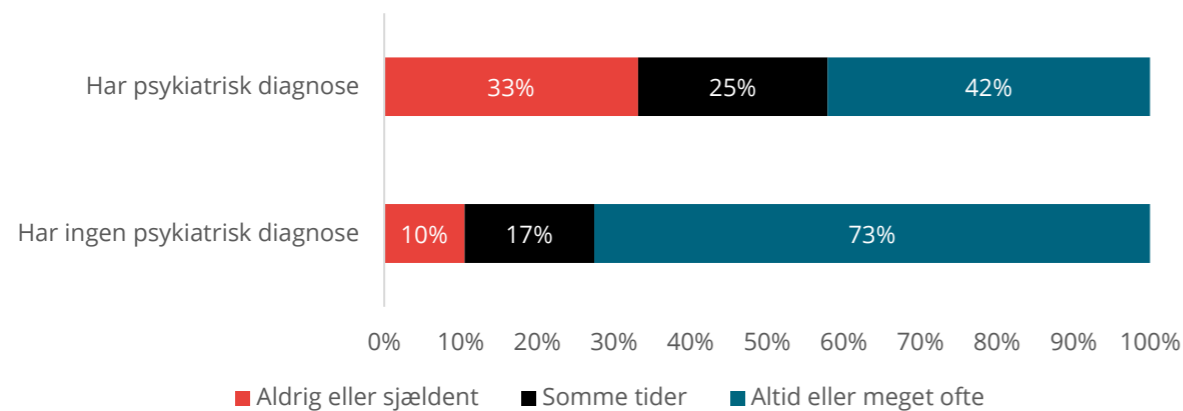
Hvert femte barn eller ung (20 pct.) med en selvrapporteret psykiatrisk diagnose har altid eller meget ofte følt sig ensomme den seneste uge (figur 6). Det samme gælder 6 pct. af de børn og unge, der har angivet ikke at have en psykiatrisk diagnose. 33 pct. af børn og unge med en selvrapporteret psykiatrisk diagnose har aldrig eller sjældent været glade for, hvem de er, mod 10 pct. af de øvrige børn og unge (figur 7).

Figur 6: "Har du følt dig ensom?" fordelt på selvrapporeret psykiatrisk diagnose

Note: N=6.934 (772 med selvrapporeret psykiatrisk diagnose, 6.162 har ingen selvrapporeret psykiatrisk diagnose). Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Figur 7: "Har du været glad for, hvem du er?" fordelt på selvrapporeret psykiatrisk diagnose

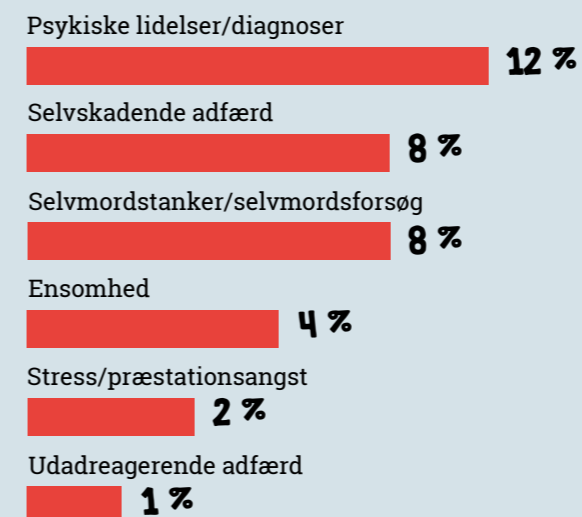
Note: N=6.934 (772 med selvrapporeret psykiatrisk diagnose, 6.162 har ingen selvrapporeret psykiatrisk diagnose). Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Psykiisk mistrivsel på Børne-Telefonen og HØRT i 2023

15.433

rådgivningssamtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen og HØRT i 2023. Det vil sige, at mere end hver fjerde samtale (27 pct.) handlede om psykisk mistrivsel. Det er bl.a. samtaler, der handler om psykiske lidelser, selvskadende adfærd og ensomhed.

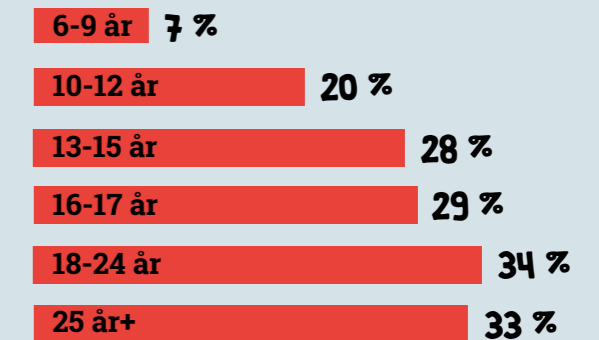
Mange af samtalerne handler om psykiske lidelser/diagnoser

Så meget udgør emnerne under psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT i 2023

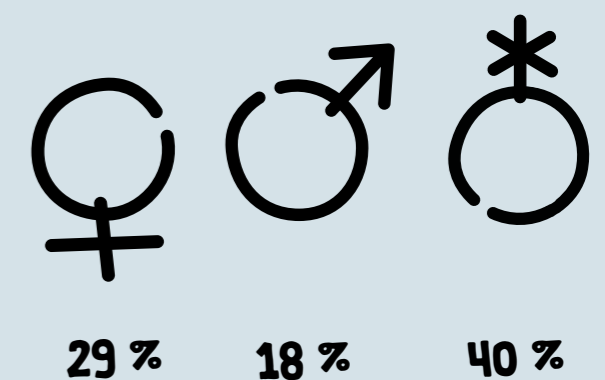
Kilde: Data fra BørneTelefonen og HØRT, Børns Vilkår, 2023

Hver tredje samtale med de unge handler om psykisk mistrivsel

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT inden for den givne aldersgruppe i 2023.

Piger og børn med anden kønsidentitet henvender sig ofte om psykisk mistrivsel

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT med hhv. piger (N=43.489), drenge (N=11.466) og børn med anden kønsidentitet (N=553) i 2023.

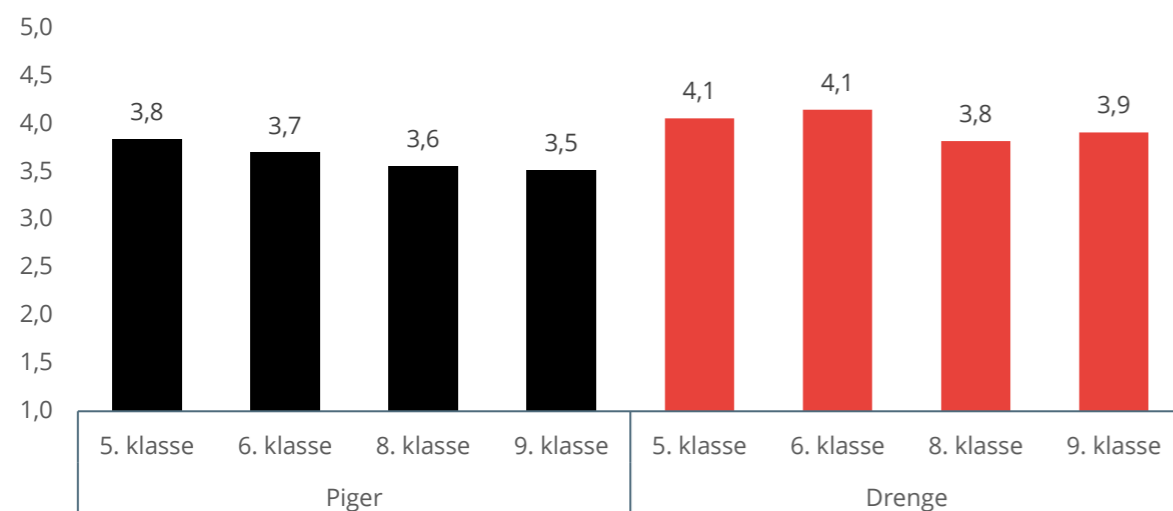
Kapitel 2

FYSISK TRIVSEL

Undersøgelsen viser, at en større andel af drenge end piger har god fysisk trivsel og i højere grad er fysisk aktive. For både piger og drenge er den fysiske trivsel lavere i udskoling end på mellemtrinnet. De børn og unge, der er i fysisk trivsel, føler sig sjældnere ensomme og er oftere glade for, hvem de er.

Både piger og drenge har dårligere fysisk trivsel i udskoling sammenlignet med på mellemtrinnet (figur 8). På mellemtrinnet scorer pigerne gennemsnitligt 3,8, mens de i udskoling scorer 3,5. Drengene scorer gennemsnitligt 4,1 på mellemtrinnet og 3,9 i udskoling. Drengene scorer dog højere end pigerne på tværs af klassetrin. Drengenes fysiske trivsel ligger gennemsnitligt på 4,0 på tværs af klassetrin, hvor pigernes er på 3,7.

Figur 8: Gennemsnitscorer på "fysisk trivsel", fordelt på køn og klassetrin

Note: N=2.890 elever (1.444 piger og 1.446 drenge). Gennemsnitscorer:
 Piger=3,7, drenge=4,0. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).
 Piger på mellemtrin=3,8, piger i udskoling=3,5. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).
 Drengene på mellemtrin=4,1, drenge i udskoling=3,9. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05)

Sådan måles fysisk trivsel

Fysisk trivsel viser elevernes egen vurdering af, om de har følt sig raske og godt tilpas, om de har været fysisk aktive, og om de har følt sig fulde af energi. Spørgsmålene har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte og Altid.

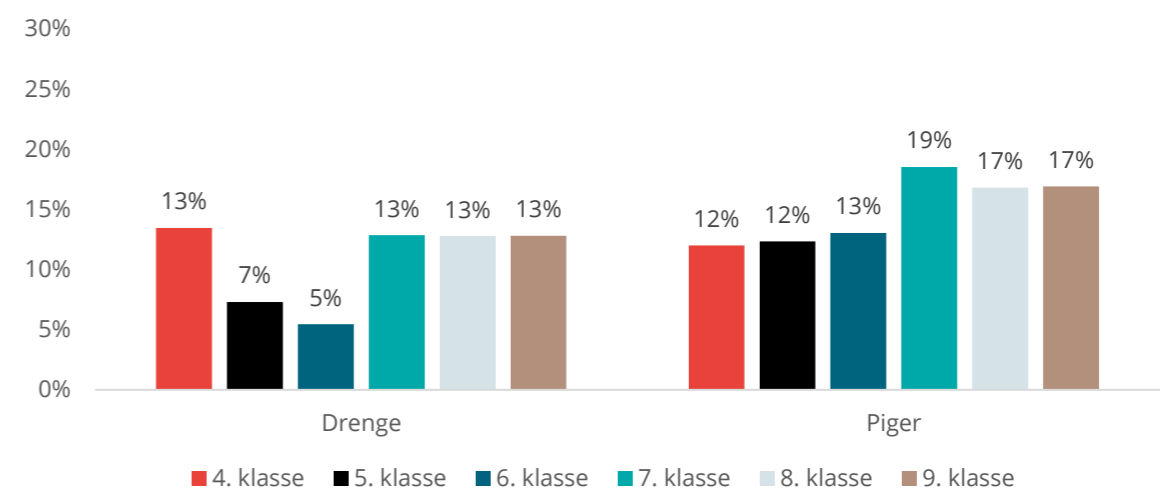
Efter valideringsanalyserne af KIDSCREEN-27 måles fysisk trivsel gennem tre spørgsmål. Eleverne kan, når scoren fra de tre spørgsmål lægges sammen, få en sumscore mellem 3 og 15. Af formidlingsmæssige hensyn er denne ved simpel division omregnet, så scoren præsenteres på en skala fra 1-5. Høje scorer angiver bedre fysisk trivsel (se mere i metode-afsnittet).

Elever i udskoling er sjældnere fysisk aktive

Både for drengene og pigerne gælder det, at de i udskoling oftere er fysisk inaktive end eleverne på mellemtrinnet (figur 9). Det gælder særligt blandt pigerne. På tværs af mellemtrinnet svarer 12 pct. af pigerne, at de har været lidt eller slet ikke aktive, hvor tallet er 18 pct. i udskoling. Blandt drengene angiver 10 pct. på mellemtrinnet og 13 pct. i udskoling, at de er fysisk inaktive.

På tværs af køn og klassetrin angiver 71 pct. af elever i undersøgelsen, at de har været meget fysisk aktive.

Figur 9: Elever, der har været lidt eller slet ikke fysisk aktive, fordelt på køn og klassetrin

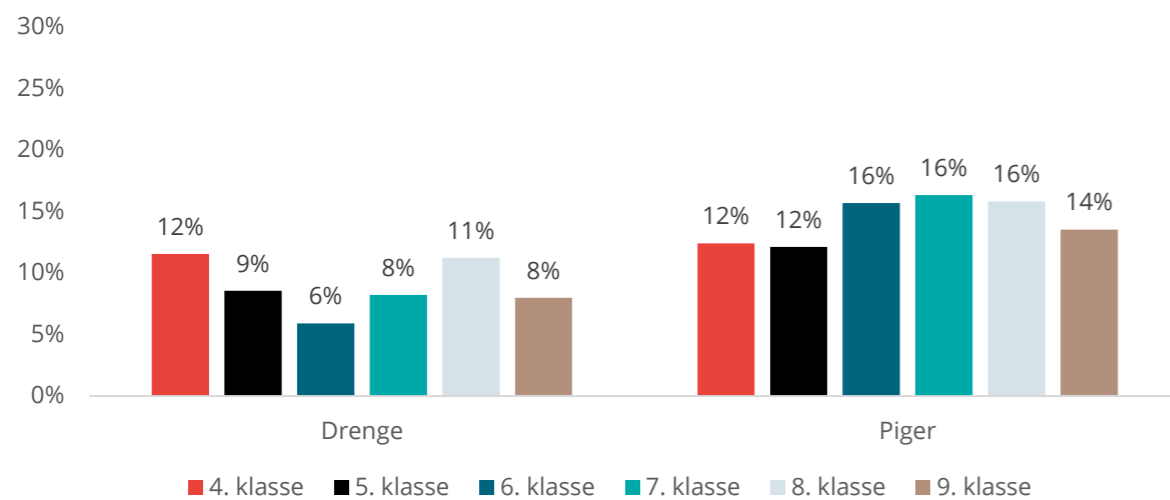
Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været fysisk aktiv (fx kunne løbe, klatre og cykle)?" med svarkategorien slet ikke/lidt: 409 drenge og 544 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Piger svarer oftere, at de ikke føler sig raske, og at de har et dårligt helbred

De fleste børn og unge i undersøgelsen angiver, at de føler sig raske og godt tilpas: Det gælder 74 pct. af drengene og 60 pct af pigerne på tværs af klassetrin. Piger svarer dog oftere end drenge, at de lidt eller slet ikke har følt sig raske og godt tilpas (figur 10). Det gælder 14 pct. af pigerne på tværs af klassetrin og 9 pct. af drengene. Af de 92 besvarelser fra børn og unge med anden kønsidentitet har 21 angivet (23 pct.), at de lidt eller slet ikke har følt sig raske og godt tilpas.

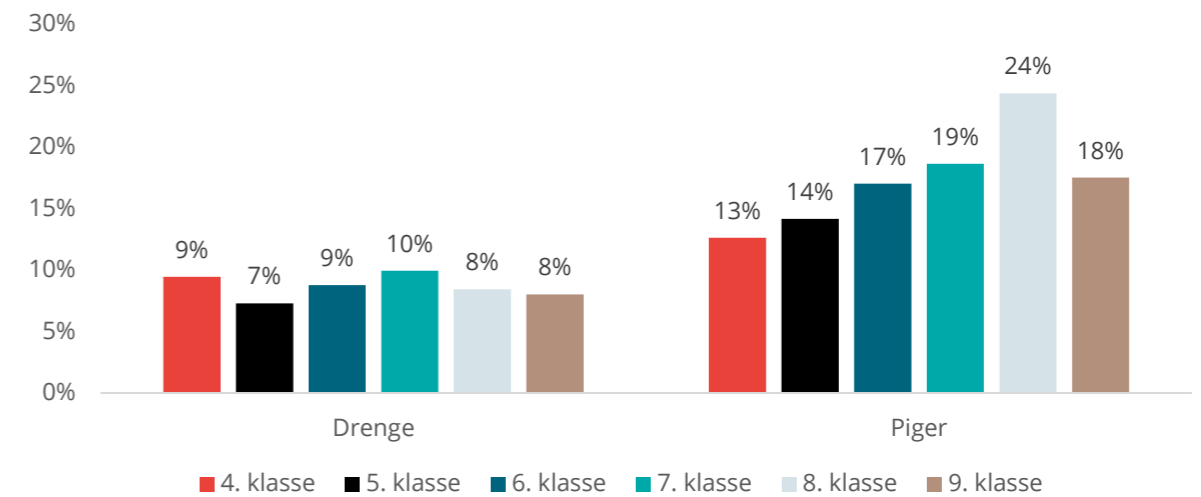
Størstedelen af børnene og de unge (64 pct.) svarer også, at de har et fremragende eller meget godt helbred. 23 pct. svarer, at de har et godt helbred. Også på dette spørgsmål angiver pigerne dog oftere, at de har et dårligt eller nogenlunde helbred (figur 11). Det gælder særligt pigerne i udskoling, hvor hver femte (20 pct.) svarer, at de har et dårligt eller nogenlunde helbred. Det samme svarer 14 pct. på mellemtrinnet. Blandt drengene svarer 9 pct. på mellemtrinnet og i udskoling, at de har et dårligt eller nogenlunde helbred.

Figur 10: Elever, der har følt sig lidt eller slet ikke raske og godt tilpas, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du følt dig rask og godt tilpas?" med svarkategorien slet ikke/lidt: 331 drenge og 521 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Figur 11: Elever, der angiver at have et dårligt eller nogenlunde helbred, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Hvordan er dit helbred generelt?" med svarkategorien dårligt/nogenlunde: 322 drenge og 609 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

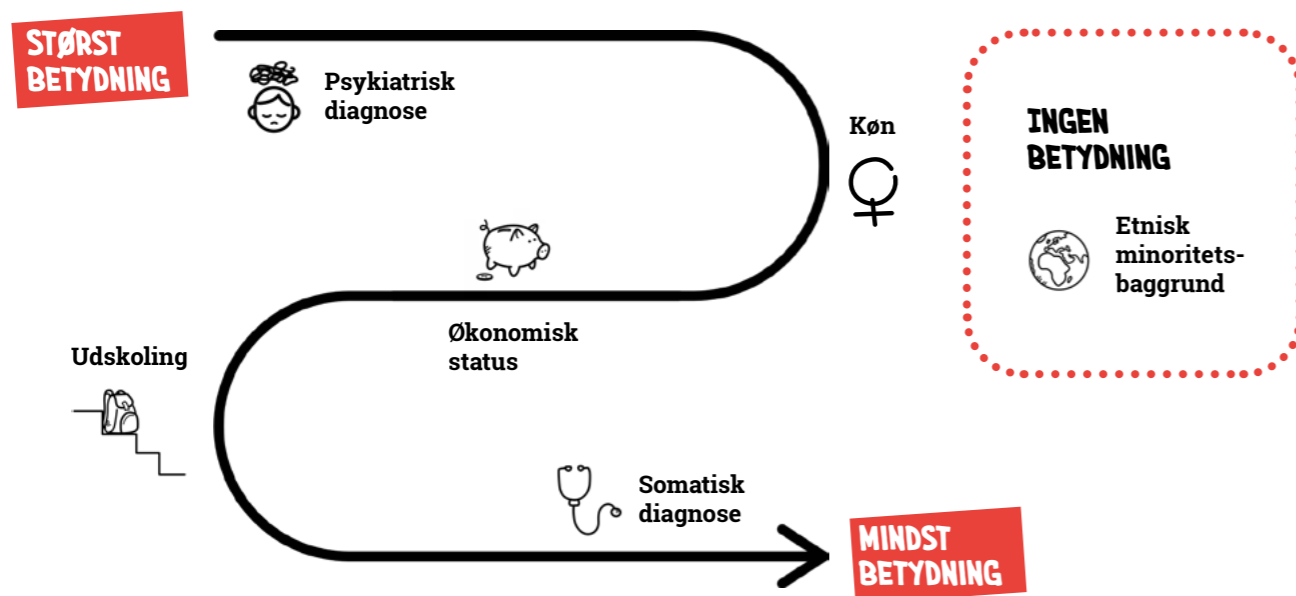

Hvilke baggrundsforhold påvirker fysisk trivsel?

På baggrund af elevernes besvarelser er det muligt at analysere, hvordan forskellige baggrundsforhold påvirker deres fysiske trivsel, når der tages højde for alle forhold på én gang. Illustrationen præsenterer baggrundsforholdenes betydning i prioriteret rækkefølge. Det vil sige, hvilke forhold der har størst og mindst betydning, og hvilke der slet ikke har nogen selvstændig signifikant betydning.

Analysen viser, at tilstedeværelse af en psykiatrisk diagnose er det, der har den største negative indflydelse på den fysiske trivsel sammenlignet med de andre baggrundsforhold. Efter dette følger hhv. køn, specifikt det at være pige, og oplevelsen af, at ens familie har færre penge end andre.

Fysisk trivsel: Hvad påvirker trivslen negativt?

Note: General Linear Model. N=2.645
R-squared (R²)=0,118 dvs. modellen forklarer 11,8 pct. af variationen ift. fysisk trivsel (se mere i metodeafsnit "Baggrundsforhold og variansanalyse").

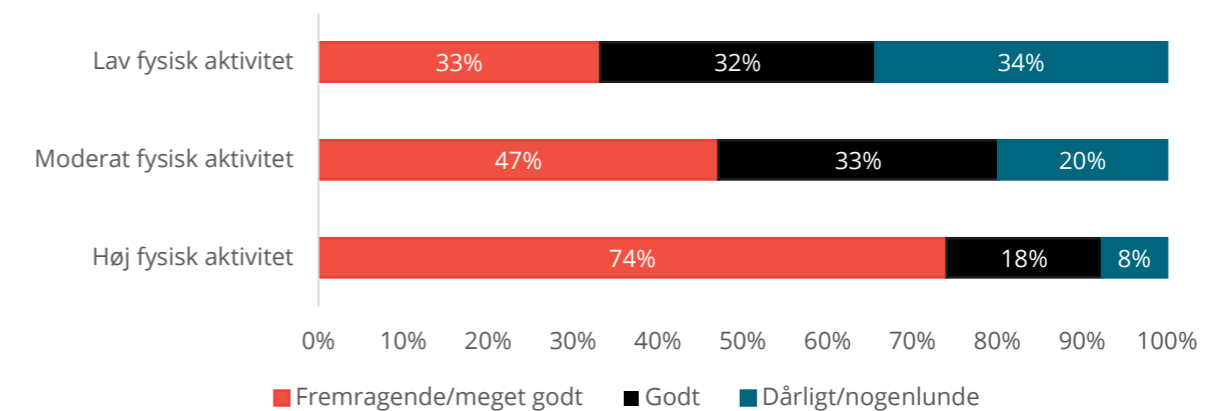
Jeg har svært med at acceptere min krop. Når jeg kigger på de andre fra min klasse, er de bare slanke og perfekte. Og kigger man på mig, er det det præcis modsatte. Jeg har talt med en voksen om det, men jeg føler ikke det hjælper. Jeg prøver at presse mig selv til at spise sundere og træne. Men hver gang får jeg det dårligt. I skolen er der også nogle piger, der snakker grimt om mig. Engang hørte jeg dem snakke at jeg har store og tykke lår.

Pige, 11 år,
BørneTelefonens brevkasse

Børn og unge, der ofte er fysisk aktive, vurderer, at de har et bedre helbred

Tre ud af fire børn og unge (74 pct.), der angiver, at de har et højt niveau af fysisk aktivitet, svarer, at deres helbred er enten fremragende eller godt (figur 12). Blandt børn og unge, der har et lavt niveau af fysisk aktivitet, svarer kun hver tredje (33 pct.), at deres helbred er fremragende eller godt.

Figur 12: "Hvordan er dit helbred generelt?" fordelt på fysisk aktivitet

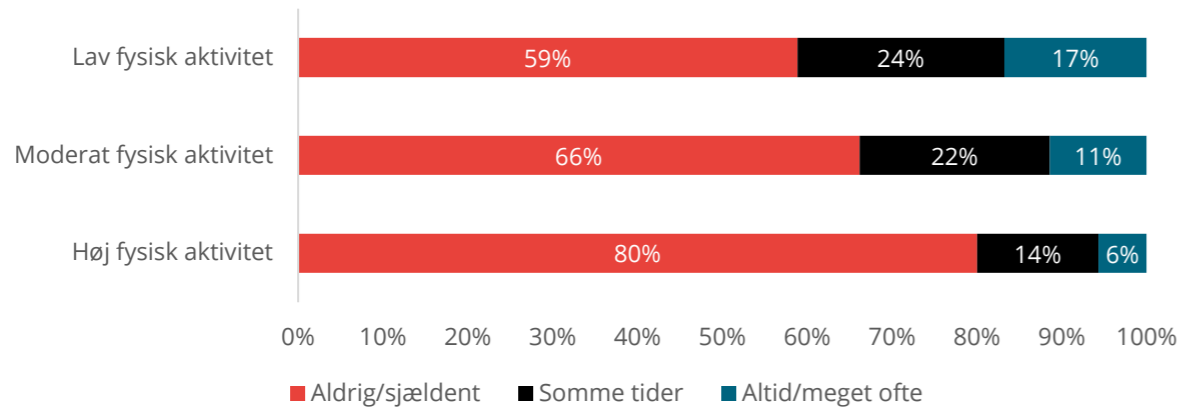
Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Hvordan er dit helbred generelt?" fordelt på "Har du været fysisk aktiv (fx kunne løbe, klatre og cykle)?" med følgende kategorier: Lav fysisk aktivitet (slet ikke/lidt)=972, Moderat fysisk aktivitet (midt i mellem)=1.183, Høj fysisk aktivitet (rigtig meget/meget)=5.141. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Mindre ensomhed blandt børn og unge, der ofte er fysisk aktive

De børn og unge, der angiver, at de ofte er fysisk aktive, svarer i mindre grad, at de føler sig ensomme (figur 13). Det gælder 6 pct. blandt de børn, der angiver at have høj fysisk aktivitet, mod 17 pct. af de børn og unge, der angiver at have lav grad af fysisk aktivitet.

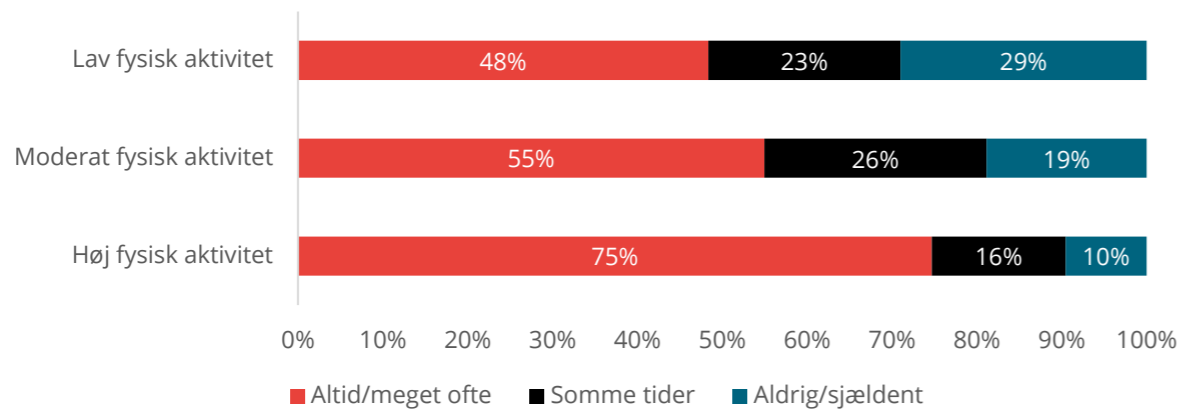
Blandt børn og unge, der har et højt niveau af fysisk aktivitet, er tre ud af fire (75 pct.) altid eller meget ofte glade for, hvem de er (figur 14). Det gælder 48 pct. af de børn og unge, der angiver at have en lav grad af fysisk aktivitet. Desuden svarer 29 pct. af de børn og unge, der har en lav grad af fysisk aktivitet, at de aldrig eller sjældent er glade for, hvem de er. Det samme gælder kun 10 pct. af de børn og unge, der har et højt fysisk aktivitetsniveau.

Figur 13: "Har du følt dig ensom?" fordelt på fysisk aktivitet

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du følt dig ensom?" fordelt på "Har du været fysisk aktiv (fx kunne løbe, klatre og cykle)?" med følgende kategorier: Lav fysisk aktivitet (slet ikke/lidt)=972, Moderat fysisk aktivitet (midt i mellem)=1.183, Høj fysisk aktivitet (rigtig meget/meget)=5.141. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Figur 14: "Har du været glad for, hvem du er?" fordelt på fysisk aktivitet

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du været glad for, hvem du er?" fordelt på "Har du været fysisk aktiv (fx kunne løbe, klatre og cykle)?" med følgende kategorier: Lav fysisk aktivitet (slet ikke/lidt)=972, Moderat fysisk aktivitet (midt i mellem)=1.183, Høj fysisk aktivitet (rigtig meget/meget)=5.141. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

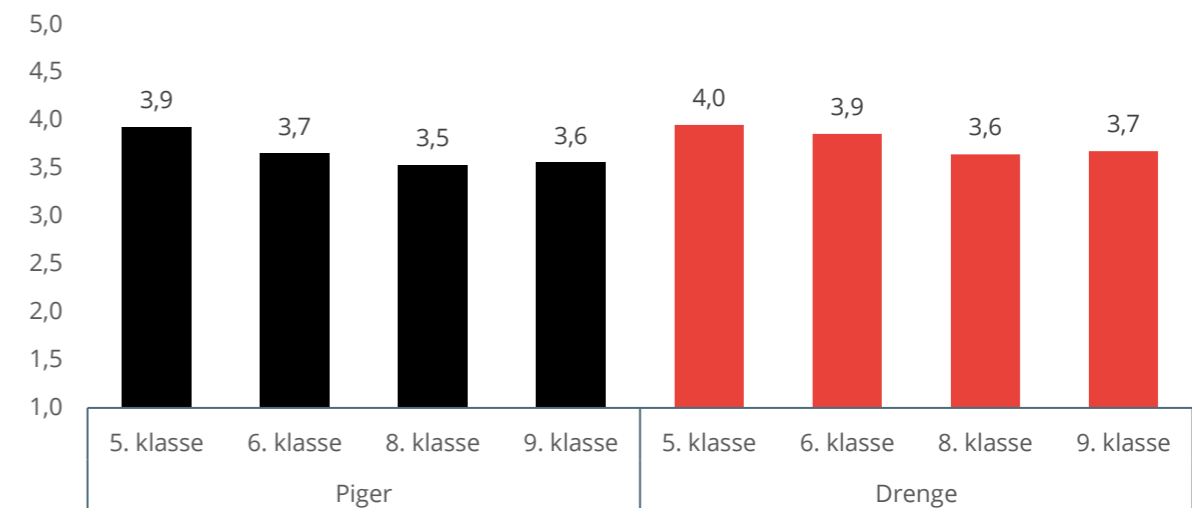
Kapitel 3

SKOLETRIVSEL

Undersøgelsen viser, at den samlede trivsel i skolen er lavere for elever i udskoling end for elever på mellemtrinnet. Piger og drenge trives nogenlunde lige godt i skolen. Der er sammenhæng mellem skoleglæde og vurderingen af, om man klarer sig godt fagligt, samt om man oplever at have en god relation til sine lærere.

Både for drenge og piger er skoletrivslen højest på mellemtrinnet og lavest i udskoling (figur 15). Pigerne scorer i gennemsnit 3,7 på tværs af klassetrin, og drengene scorer 3,8. På mellemtrinnet scorer pigerne gennemsnitligt 3,8 og i udskoling 3,5. Drengene på mellemtrinnet scorer 3,9, mens drengene i udskoling i gennemsnit scorer 3,7.

Figur 15: Gennemsnitscorer på "skoletrivsel", fordelt på køn og klassetrin

Note: N=2.890 elever (1.444 piger og 1.446 drenge). Gennemsnitscorer: Piger=3,7, drenge=3,8. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05). Piger på mellemtrin=3,8, piger i udskoling=3,5. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05). Drengene på mellemtrin=3,9, drenge i udskoling=3,7. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Jeg har altid ligget godt socialt. Jeg har været ret populær i skolen, haft mange tætte venner og har haft et godt forhold til stort set alle. Men her den seneste tid har jeg haft det rigtig svært i skolen socialt. Jeg spiser frokost alene og i frikvartererne gemmer jeg mig på toiletterne, fordi hver gang jeg prøver at tale med folk eller sætte mig ved siden af dem, rykker de ligesom væk fra mig. Det føles virkelig som om alle i min klasse prøver at undgå mig. Jeg ved ikke hvad jeg skal gøre ved det, men jeg har desperat brug for nye venner, og jeg er frygtelig træt af at gå direkte hjem fra skole hver dag uden at være sammen med nogen.

Pige, 13 år,
BørneTelefonens Brevkasse

Sådan måles trivsel i skolen

Skoletrivsel viser elevernes egen vurdering af, om de har været glade i skolen, klaret sig godt i skolen, været i stand til at være opmærksomme og har været på god fod med deres lærere. Spørgsmålene har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte og Altid.

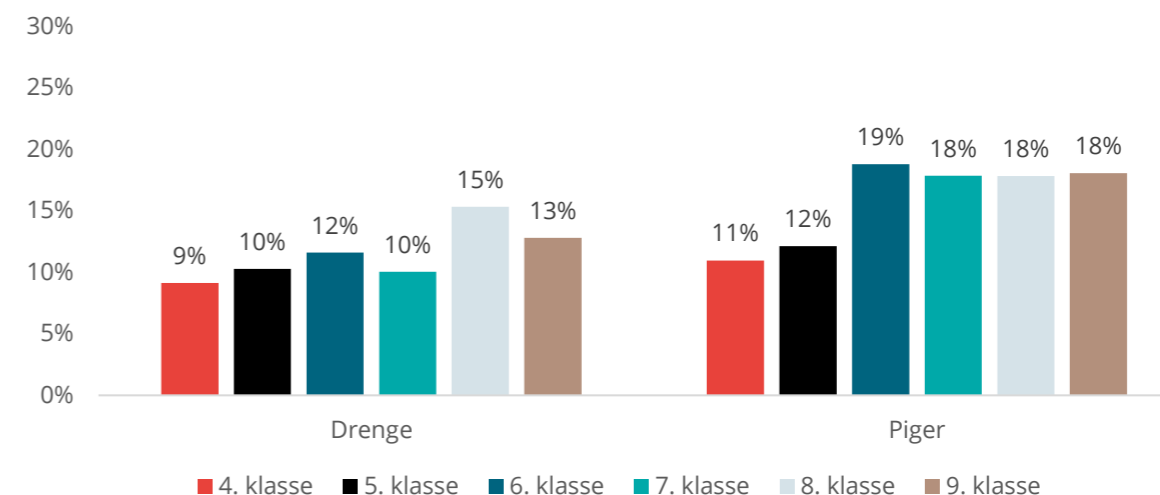
Efter valideringsanalyserne af KIDSCREEN-27 er alle fire oprindelige spørgsmål om skoletrivsel bibeholdt. Eleverne kan, når scoren fra de fire spørgsmål om trivsel i skolen lægges sammen, få en sumscore mellem 4 og 20. Af formidlingsmæssige hensyn er denne ved simpel division omregnet, så scoren præsenteres på en skala fra 1-5. Høje scorer angiver bedre trivsel i skolen (se mere i metodeafsnittet).

Pigerne i udskoling har den laveste skoleglæde

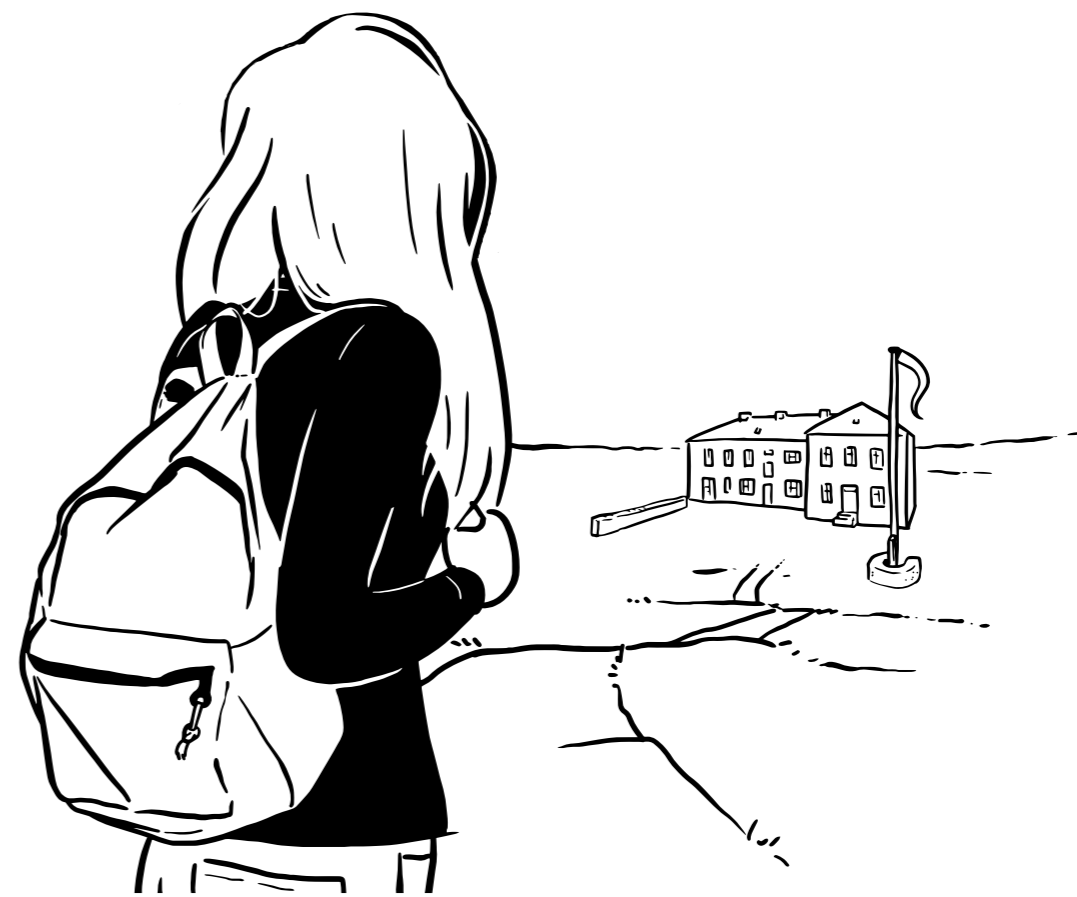
18 pct. af pigerne i udskoling svarer, at de kun har været lidt eller slet ikke glade i skolen (figur 16). Det samme gælder 12 pct. af drengene i udskoling. På tværs af klassetrin svarer 16 pct. af pigerne og 11 pct. af drengene, at de ikke har været glade i skolen. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer 33 pct. (30 ud af 92 besvarelser), at de ikke har været glade i skolen.

På tværs af klasser svarer 68 pct. af drengene og 58 pct. af pigerne, at de har været rigtig glade eller glade i skolen. Det samme gælder kun for 39 pct. (36 ud af 92 besvarelser) af børn og unge med anden kønsidentitet.

Figur 16: Elever, der slet ikke eller i lille grad har været glade i skolen, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været glad i skolen?" med svar-kategorien slet ikke/lidt: 388 drenge og 560 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

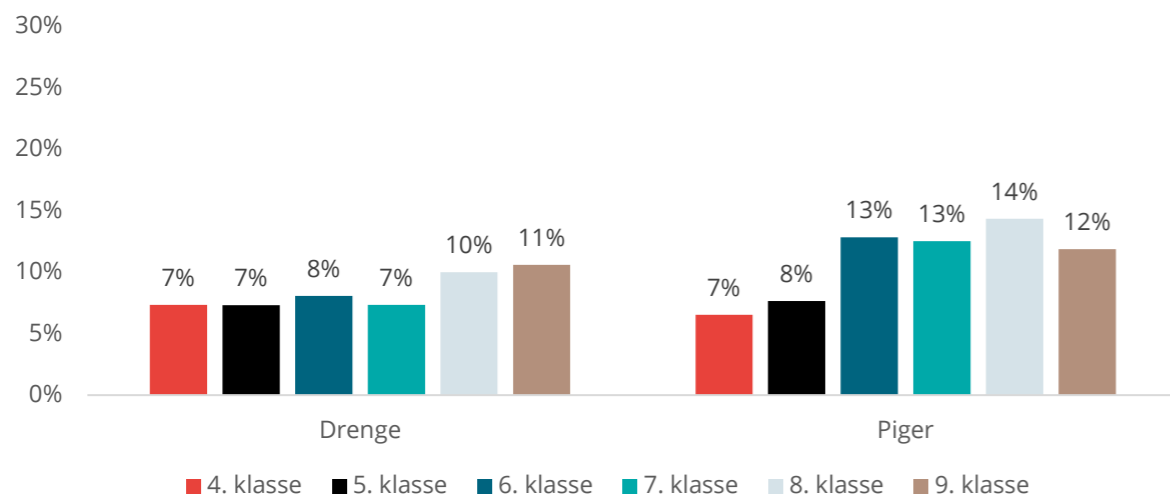

Udskolingselever angiver oftere, at de klarer sig dårligt i skolen

I udskoling angiver 11 pct. af eleverne, at de klarer sig dårligt i skolen. Det gælder 8 pct. på mellemtrinnet. Blandt drengene svarer knap hver tiende dreng (9 pct.) i udskoling, at han kun klarer sig lidt eller slet ikke godt i skolen (figur 17). For pigerne er det lidt flere, nemlig hver ottende pige (13 pct.). På mellemtrinnet er tallene 7 pct. for drenge og 8 pct. for piger. En stor del af børnene svarer dog, at de klarer sig godt eller rigtig godt i skolen. På tværs af klasse og køn svarer 63 pct., at de har klaret sig rigtig godt eller godt i skolen.

Eleverne er også blevet spurgt til, om de har været på god fod med deres lærere (figur 18). Her svarer 78 pct. på tværs af køn og klasse, at de altid eller meget ofte har været på god fod med deres lærere.

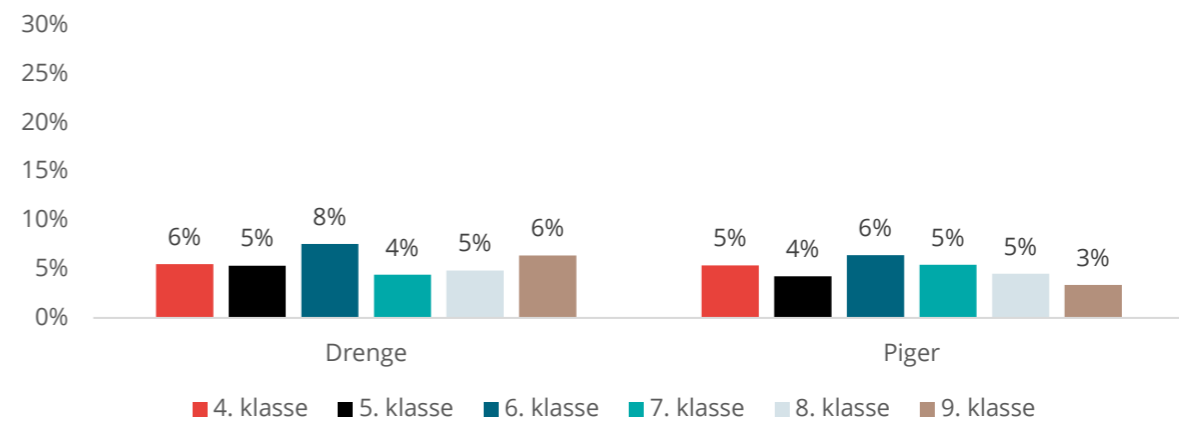
Figur 17: Elever, der slet ikke eller i lille grad har klaret sig godt i skolen, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du klaret sig godt i skolen?" med svarkategorien slet ikke/lidt: 286 drenge og 380 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Figur 18: Elever, der aldrig eller sjældent har været på god fod med deres lærere, fordelt på køn og klassetrin

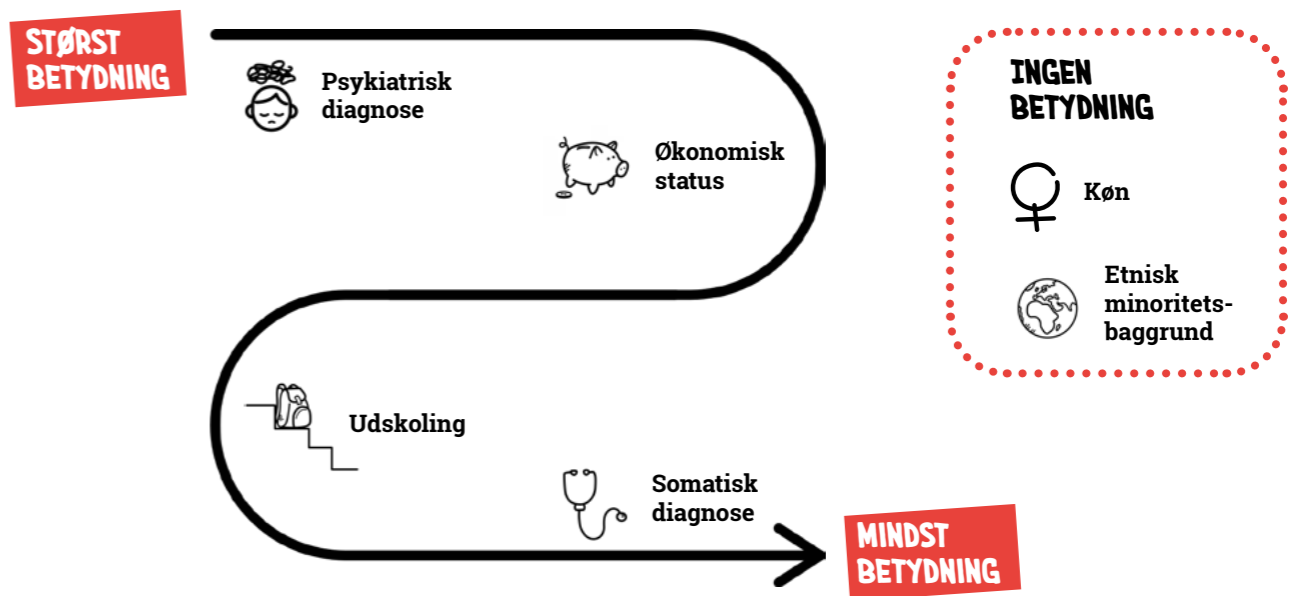
Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været på god fod med dine lærere?" med svarkategorien aldrig/sjældent: 195 drenge og 185 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge på variabelniveau, men ikke signifikant forskel mellem drenge og piger, der har valgt svarkategorien sjældent/aldrig. Der er ikke signifikant forskel mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Hvilke baggrundsforhold påvirker skoletrivslen?

På baggrund af elevernes besvarelser er det muligt at analysere, hvordan forskellige baggrundsforhold påvirker skoletrivslen, når der tages højde for alle forhold på én gang. Illustrationen præsenterer baggrundsforholdenes betydning i prioriteret rækkefølge. Det vil sige, hvilke forhold der har størst og mindst betydning, og hvilke der slet ikke har nogen selvstændig signifikant betydning.

Analysen viser, at tilstedeværelse af en psykiatrisk diagnose er det, der har den største negative indflydelse på trivslen i skolen sammenlignet med de andre baggrundsforhold. Efter dette følger oplevelsen af, at ens familie har færre penge end andre og derefter klassetrin, hvor det at være i udskoling påvirker skoletrivslen i negativ retning, når der sammenlignes med mellemtrinnet.

Skoletrivsel: Hvad påvirker trivslen negativt?

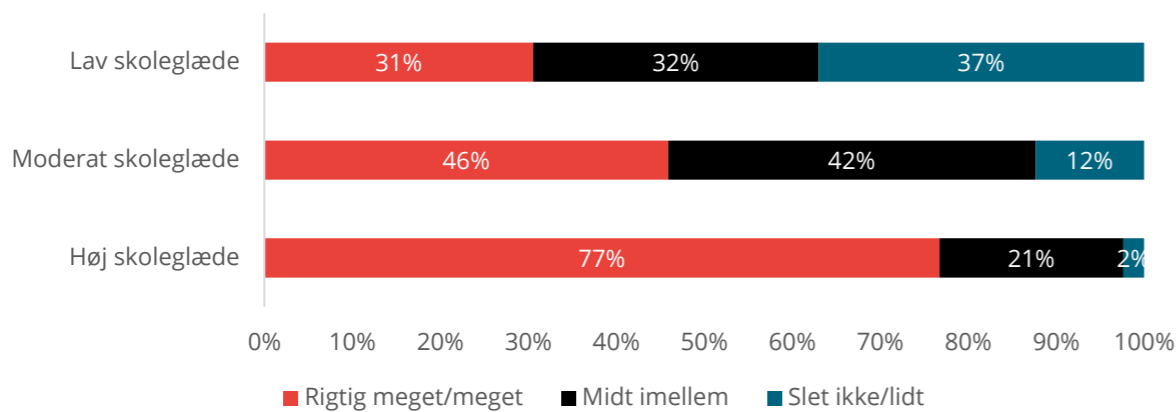
Note: Generel Linear Model. N=2.645 R-squared (R²)=0,118 dvs. modellen forklarer 11,8 pct. af variationen ift. skoletrivsel (se mere i metodeafsnit "Baggrundsforhold og variansanalyse").

Elever med høj skoleglæde klarer sig godt i skolen og har det bedre med deres lærere

Som flere andre undersøgelser viser også denne undersøgelse, at der er sammenhæng mellem skoleglæde, faglig trivsel og elev-lærer-relationer.⁷ Otte ud af ti elever (77 pct.) med høj skoleglæde svarer, at de klarer sig godt i skolen (figur 19). Det vil sige, at de har svaret, at de er rigtig glade eller glade i skolen, og at de har klaret sig rigtig godt eller godt i skolen. Kun 2 pct. med høj skoleglæde svarer, at de klarer sig dårligt i skolen. Omvendt svarer mere end hver tredje elev (37 pct.) med lav skoleglæde, at de klarer sig dårligt i skolen. Det vil sige, at de har svaret, at de er lidt eller slet ikke glade for skolen, og at de klarer sig lidt eller slet ikke godt i skolen.

Ni ud af ti elever (89 pct.) med høj skoleglæde oplever, at de er på god fod med deres lærere (figur 20). Det samme gælder kun for knap halvdelen (47 pct.) blandt elever med lav skoleglæde. Mere end hver femte (22 pct.) i denne gruppe angiver, at de ikke har været på god fod med deres lærere.

Figur 19: "Har du klaret dig godt i skolen?" fordelt på skoleglæde

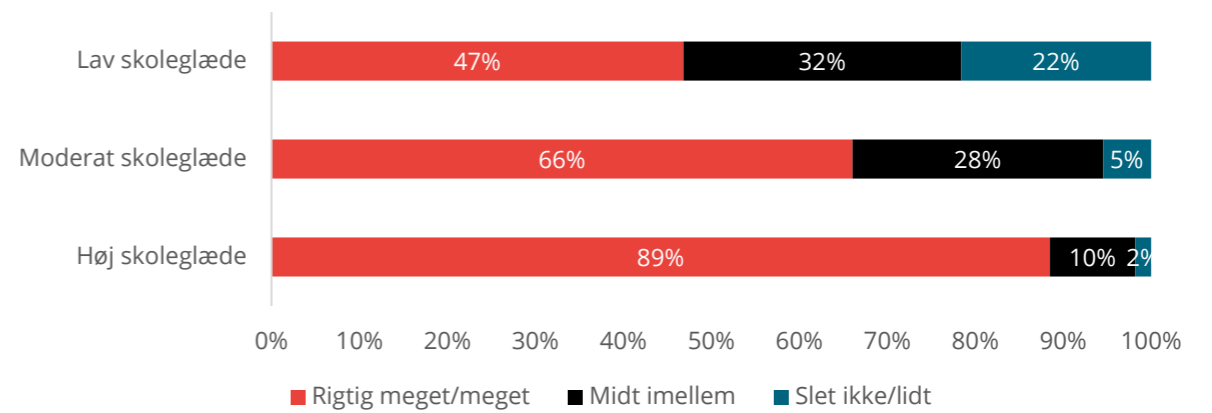

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du klaret dig godt i skolen?" fordelt på "Har du været glad i skolen?" med følgende kategorier: Lav skoleglæde (slet ikke/lidt)=978, Moderat skoleglæde (midt i mellem)=1.742, Høj skoleglæde (rigtig meget/meget)=4.576. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Hver dag bliver jeg mobbet i skolen. Selv lærerne ydmyger mig foran alle i klassen, hvilket gør at eleverne griner af mig. Mine lærere er altid søde mod de andre elever, men når det er mig, er de ikke så søde. Næsten ingen lærere eller elever kan lide mig og alle snakker dårligt om mig. Jeg har snakket med mine forældre om det, og de siger at det er bedst hvis jeg starter nyt og flytter skole.

Barn, 13 år,
BørneTelefonens brevkasse

Figur 20: "Har du været på god fod med dine lærere?" fordelt på skoleglæde

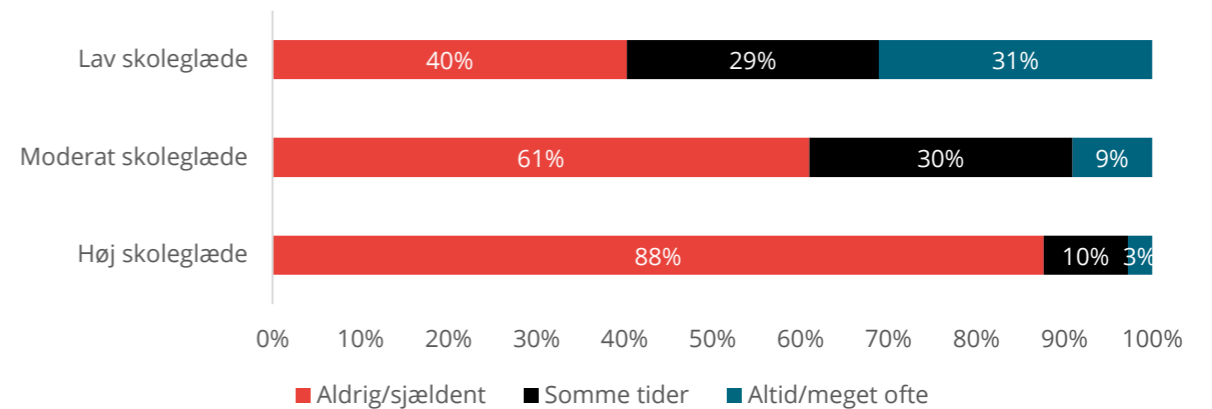
Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du været på god fod med dine lærere?" fordelt på "Har du været glad i skolen?" med følgende kategorier: Lav skoleglæde (slet ikke/lidt)=978, Moderat skoleglæde (midt i mellem)=1.742, Høj skoleglæde (rigtig meget/meget)=4.576. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Børn og unge med lav skoleglæde føler sig oftere ensomme

Knap hvert tredje barn eller ung (31 pct.) med lav skoleglæde svarer, at de altid eller meget ofte føler sig ensomme (figur 21). Det samme gør blot 3 pct. af de børn og unge, der har høj skoleglæde.

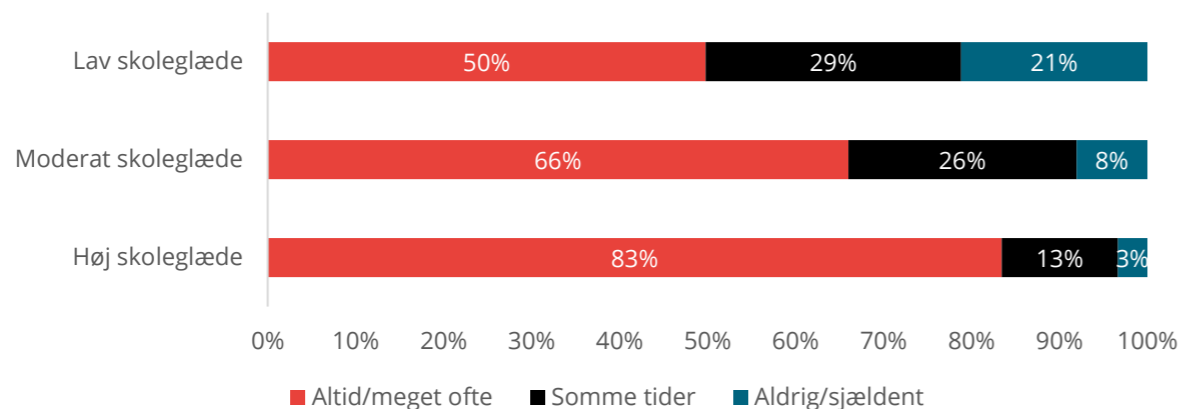
Eleverne er også blevet spurgt, om de synes, at deres forældre har haft tid nok til dem (figur 22). Af de børn og unge, der har lav skoleglæde, svarer 21 pct., at deres forældre sjældent eller aldrig har haft tid nok til dem. Blandt de børn og de unge, der har høj skoleglæde, er det tilsvarende tal 3 pct.

Figur 21: "Har du følt dig ensom?" fordelt på skoleglæde

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du følt dig ensom?" fordelt på "Har du været glad i skolen?" med følgende kategorier: Lav skoleglæde (slet ikke/lidt)=978, Moderat skoleglæde (midt i mellem)=1.742, Høj skoleglæde (rigtig meget/meget)=4.576. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Figur 22: "Har dine forældre haft tid nok til dig?" fordelt på skoleglæde

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har dine forældre haft tid nok til dig?" fordelt på "Har du været glad i skolen?" med følgende kategorier: Lav skoleglæde (slet ikke/lidt)=978, Moderat skoleglæde (midt i mellem)=1.742, Høj skoleglæde (rigtig meget/meget)=4.576. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

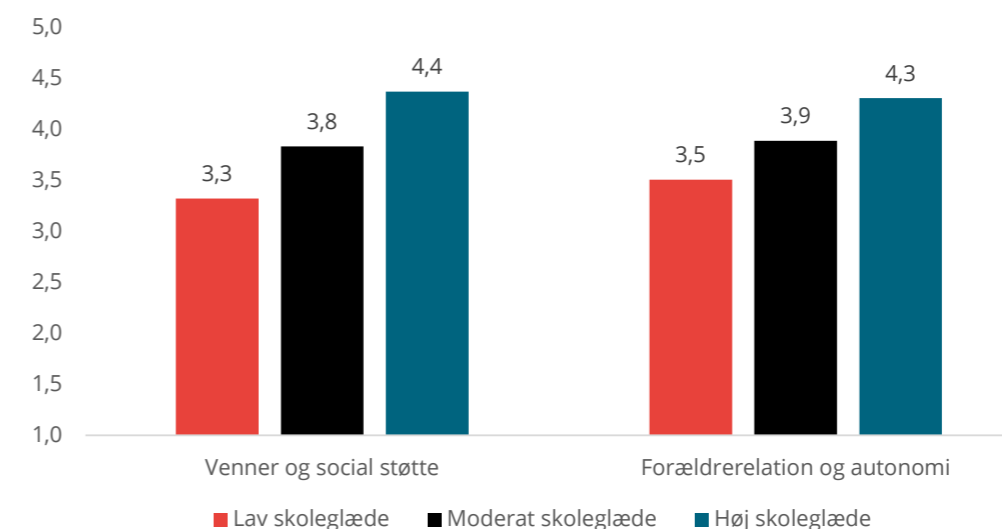
Elever med lav skoleglæde scorer lavere på samtlige områder

Elever, der angiver, at de ikke er glade for skolen, har generelt lavere trivsel end børn og unge med moderat eller høj skoleglæde (figur 23). På områderne "venner og social støtte" samt "forældrerelation og autonomi" scorer elever med lav skoleglæde hhv. 3,3 og 3,5. Til sammenligning scorer elever med høj skoleglæde 4,4 og 4,3 på samme.

Samme tendens gælder for psykisk trivsel og fysisk trivsel (figur 24). Her scorer elever med lav skoleglæde 3,1 på begge områder, mens elever med høj skoleglæde scorer 4,3 på psykisk trivsel og 4,1 på fysisk trivsel.

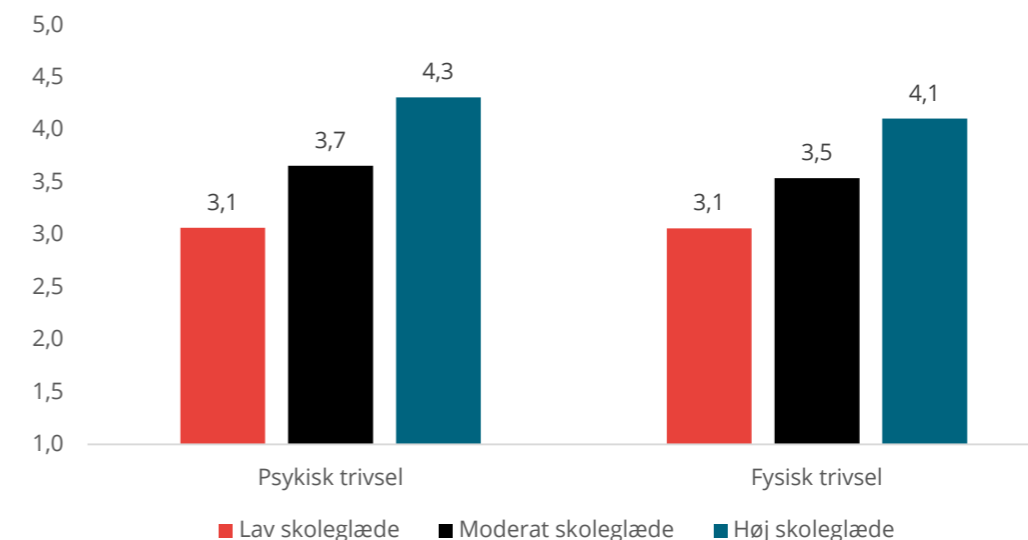

Figur 23: Gennemsnitscore for "venner og social støtte" samt "forældrerelation og autonomi" fordelt på skoleglæde

Note: Antal besvarelser på spørgsmålet "Har du været glad i skolen?": Lav skoleglæde (slet ikke/lidt)=471, Moderat skoleglæde (midt i mellem)=881, Høj skoleglæde (rigtig meget/meget)=1.888. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem skoleglæde og "venner og social støtte" samt "forældrerelation og autonomi".

Figur 24: Gennemsnitscore for "psykisk trivsel" og "fysisk trivsel" fordelt på skoleglæde

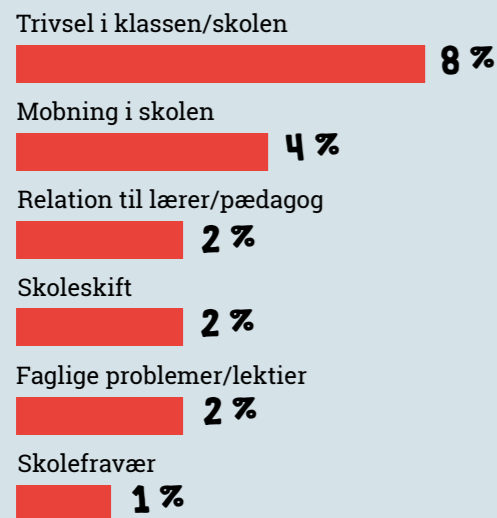
Note: Antal besvarelser på spørgsmålet "Har du været glad i skolen?" på hhv. "psykisk trivsel" og "fysisk trivsel": Lav skoleglæde=hhv. 471 og 406, Moderat skoleglæde=hhv. 881 og 763, Høj skoleglæde=hhv. 1.888 og 1.770. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem skoleglæde og "psykisk trivsel" samt "fysisk trivsel".

Samtaler om skolen på BørneTelefonen og HØRT i 2023

7.948

rådgivningssamtaler om skoleliv på BørneTelefonen og HØRT i 2023. Det vil sige, at 14 pct. af alle samtaler handlede om skoleliv.

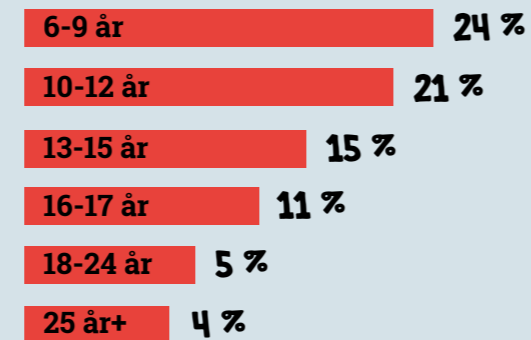
Mange samtaler handler om trivsel i klassen eller skolen

Så meget udgør emnerne under skoleliv af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT i 2023.

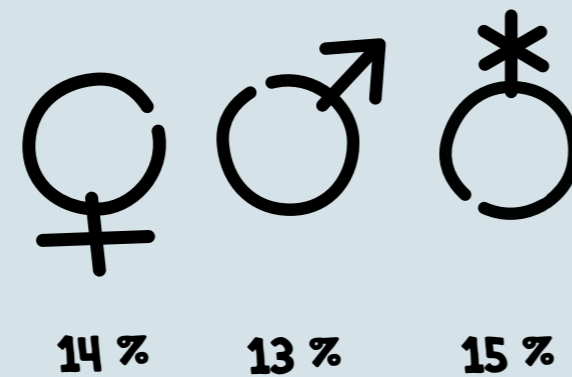
Kilde: Data fra BørneTelefonen og HØRT, Børns Vilkår, 2023

Særligt de yngre børn henvender sig om udfordringer i skolen

Så meget udgør samtaler om skoleliv af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT inden for den givne aldersgruppe i 2023.

Både drenge, piger og børn med anden kønsidentitet henvender sig om skoleliv

Så meget udgør samtaler om skoleliv af alle samtaler på BørneTelefonen og HØRT med hhv. piger (N=43.489), drenge (N=11.466) og børn med anden kønsidentitet (N=553) i 2023.

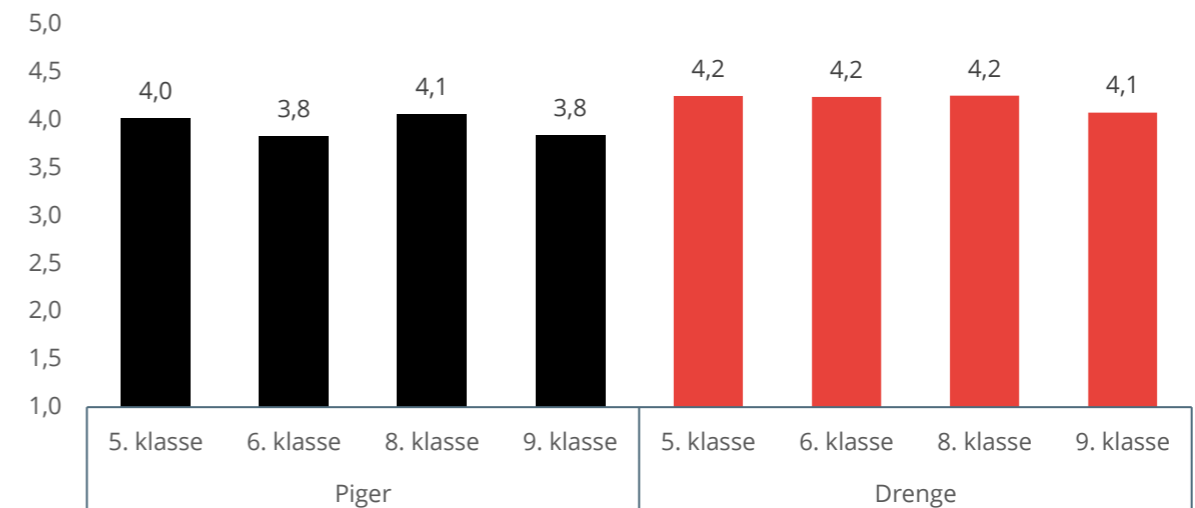
Kapitel 4

VENNER OG SOCIAL STØTTE

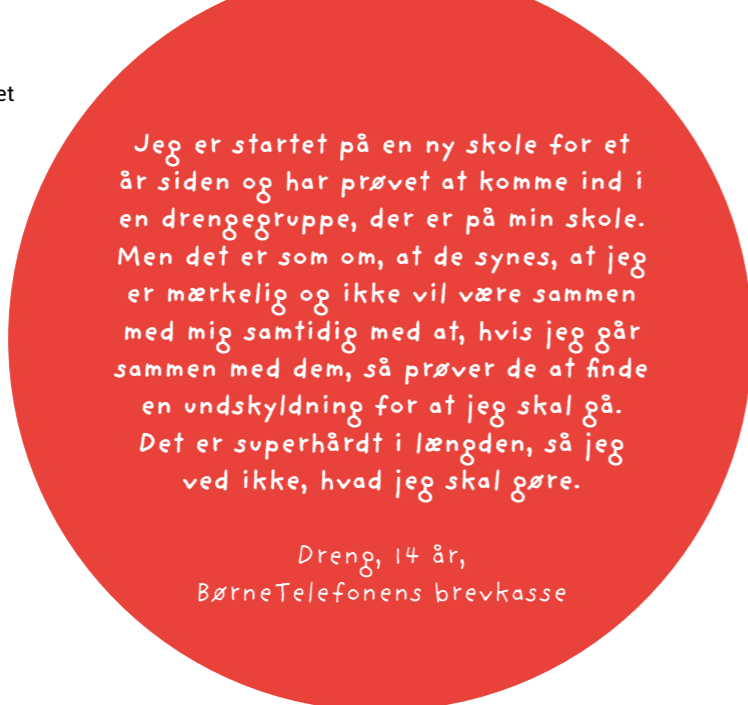
Undersøgelsen viser, at der ikke er forskel på piger og drenge sociale trivsel på hhv. mellemtrin og udskoling. Drengene har dog en lidt bedre social trivsel end pigerne: Mens 11 pct. af pigerne på tværs af klassetrin angiver, at de sjældent eller aldrig er sammen med deres venner, gælder det for 8 pct. af drengene. Børn og unge, der ofte er sammen med deres venner, har et højere selvværd og trives bedre i skolen.

På tværs af klassetrin scorer pigerne i gennemsnit 3,9 i forhold til venner og social støtte, og drengene scorer 4,2. Der er ikke signifikant forskel på elevernes sociale trivsel på mellemtrinnet og i udskoling, hverken for pigerne eller drengene (figur 25).

Figur 25: Gennemsnitscorer på "venner og social støtte", fordelt på køn og klassetrin

Note: N=3.240 elever (1.649 piger og 1.591 drenge). Gennemsnitscorer: Piger=3,9, drenge=4,2. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05). Piger på mellemtrin=3,9, piger i udskoling=4,0. Ikke signifikant forskel ved chi²-test (p>0,05). Drengene på mellemtrin=4,2, drenge i udskoling=4,2. Ikke signifikant forskel ved chi²-test (p>0,05).

Sådan måles trivsel i forhold til venner og social støtte

Trivsel i forhold til venner og social støtte viser elevernes egen vurdering af, om de har haft det sjovt med deres venner, om de og deres venner har hjulpet hinanden, og om de har kunne regne med deres venner. Spørgsmålene har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte og Altid.

Efter valideringsanalyserne af KIDSCREEN-27 måles trivsel i forhold til venner og social støtte gennem tre spørgsmål. Eleverne kan, når scoren fra de tre spørgsmål lægges sammen, få en sumscore mellem 3 og 15. Af formidlingsmæssige hensyn er denne ved simpel division omregnet, så scoren præsenteres på en skala fra 1-5. Høje scorer angiver bedre trivsel (se mere i metodeafsnittet).

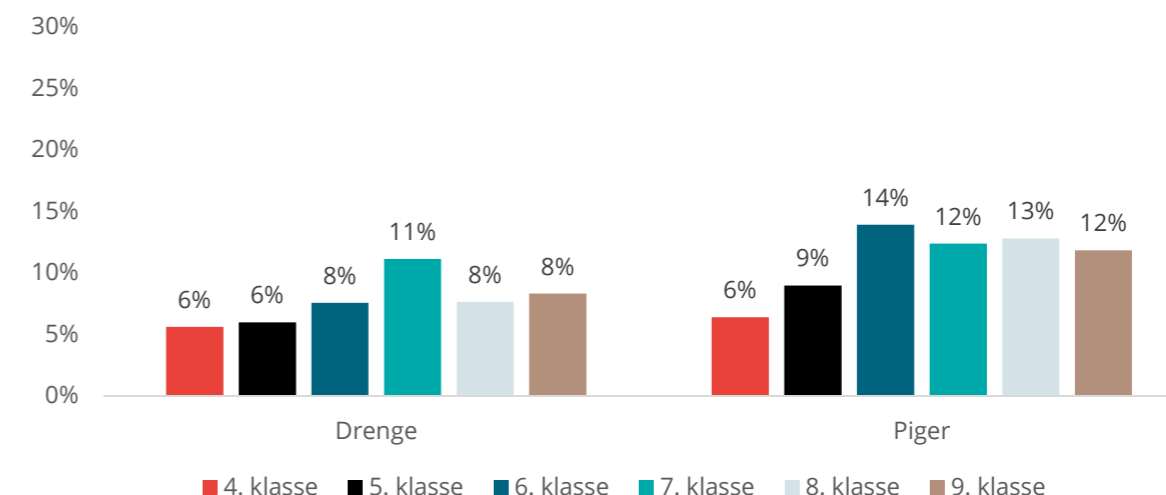
Udskolingselever angiver oftere, at de ikke har været sammen med deres venner

På mellemtrinnet svarer 8 pct. af eleverne, at de sjældent eller aldrig er sammen med venner. Det samme gør 11 pct. i udskoling (figur 26). På tværs af klassetrin angiver 8 pct. af drengene, at de aldrig eller sjældent har været sammen med deres venner. Det samme gælder 11 pct. af pigerne.

Eleverne er også blevet spurgt, om de føler, at de kan regne med deres venner (figur 27). På tværs af klassetrin svarer 8 pct. af pigerne og 5 pct. af drengene, at de aldrig eller sjældent har kunnet regne med deres venner. Pigerne på mellemtrinnet svarer i højere grad, at de aldrig eller sjældent kan regne med deres venner, sammenlignet med pigerne i udskoling.

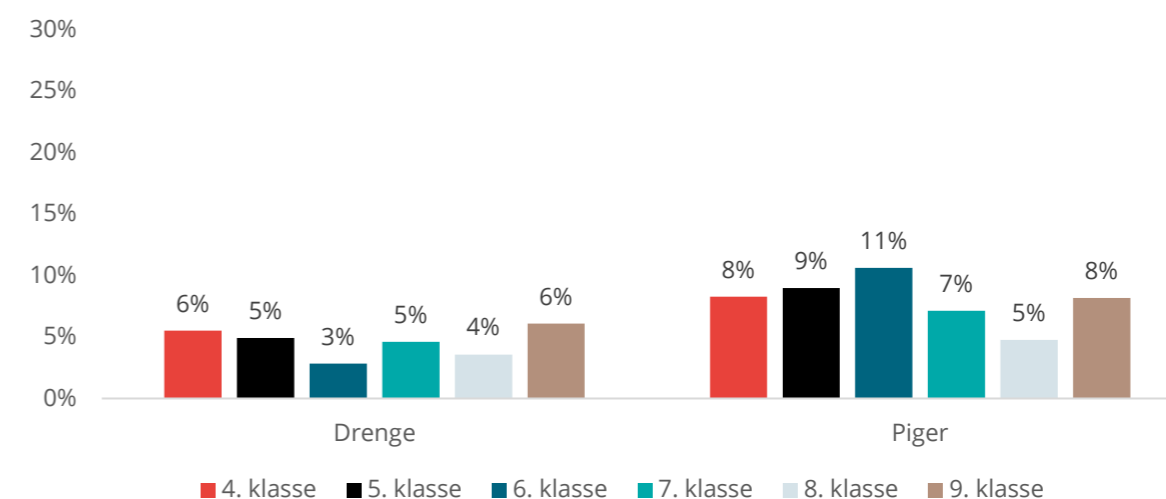
For begge spørgsmål gælder det dog, at størstedelen af børnene og de unge svarer, at de ofte er sammen med venner, og at de føler, at de kan regne med dem: 73 pct. af pigerne og 81 pct. af drengene svarer, at de altid eller ofte har kunne regne med deres venner. 67 pct. af pigerne og 74 pct. af drengene svarer også, at de har været meget sammen med deres venner.

Figur 26: Elever, der aldrig eller sjældent har været sammen med deres venner, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du været sammen med dine venner?" med svarkategori aldri/sjældent: 283 drenge og 383 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling og drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Figur 27: Elever, der aldrig eller sjældent har kunnet regne med deres venner, fordelt på køn og klassetrin

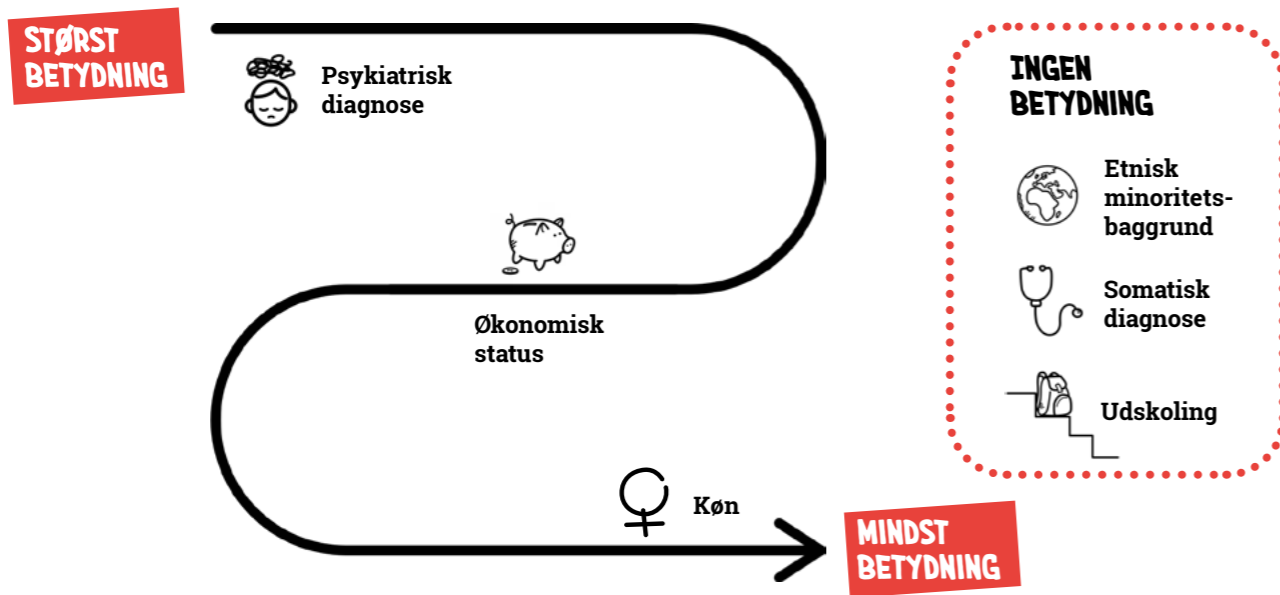
Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet: "Har du kunne regne med dine venner?" aldri/sjældent: 169 drenge og 288 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Hvilke baggrundsforhold påvirker venner og social støtte?

På baggrund af elevernes besvarelser er det muligt at analysere, hvordan forskellige baggrundsforhold påvirker trivsel i forhold til venner og social støtte, når der tages højde for alle forhold på én gang. Illustrationen præsenterer baggrundsforholdenes betydning i prioriteret rækkefølge. Det vil sige, hvilke forhold der har størst og mindst betydning, og hvilke der slet ikke har nogen selvstændig signifikant betydning.

Analysen viser, at tilstedeværelse af en psykiatrisk diagnose er det, der har den største negative indflydelse på trivsel i forhold til venner og social støtte sammenlignet med de andre baggrundsforhold. Efter dette følger hhv. oplevelsen af, at ens familie har færre penge end andre og køn, specifikt det at være pige.

Venner og social støtte: Hvad påvirker trivslen negativt?

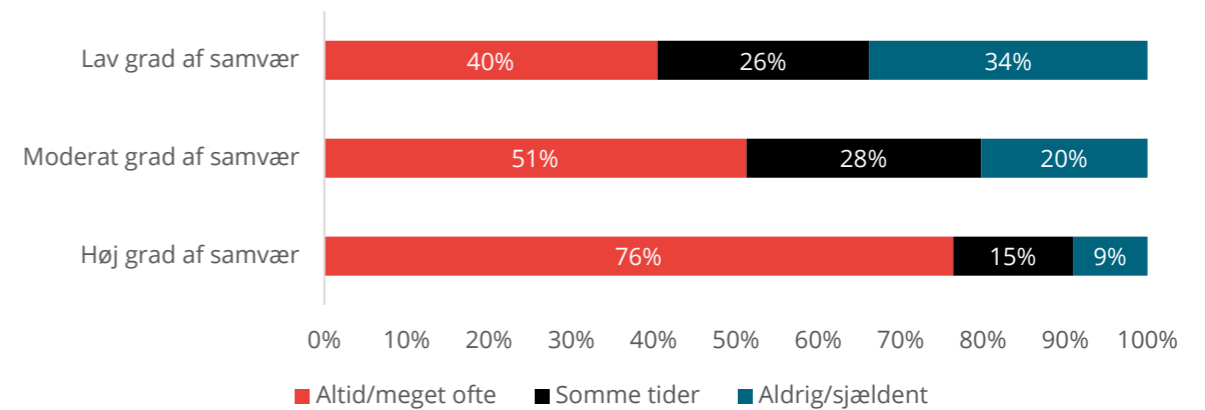
Note: General Linear Model. N=2.645 R-squared (R²)=0,063 dvs. modellen forklarer 6,3 pct. af variationen ift. venner og social støtte (se mere i metodeafsnit "Baggrundsforhold og variansanalyse").

Børn og unge, der ofte er sociale, har mere selvværd og trives bedre i skolen

Børn og unge, der ofte er sammen med venner, trives generelt bedre end de børn og unge, der sjældent eller aldrig er sammen med venner: 76 pct. af de elever, der ofte er sammen med venner, svarer, at de altid eller meget ofte er glade for, hvem de er (figur 28). Det samme svarer kun 40 pct. blandt de elever, der sjældent eller aldrig er sammen med venner. Omvendt svarer 34 pct. af denne gruppe elever, at de aldrig eller sjældent er glade for, hvem de er. Det samme gælder kun 9 pct. af de elever, der ofte er sammen med venner.

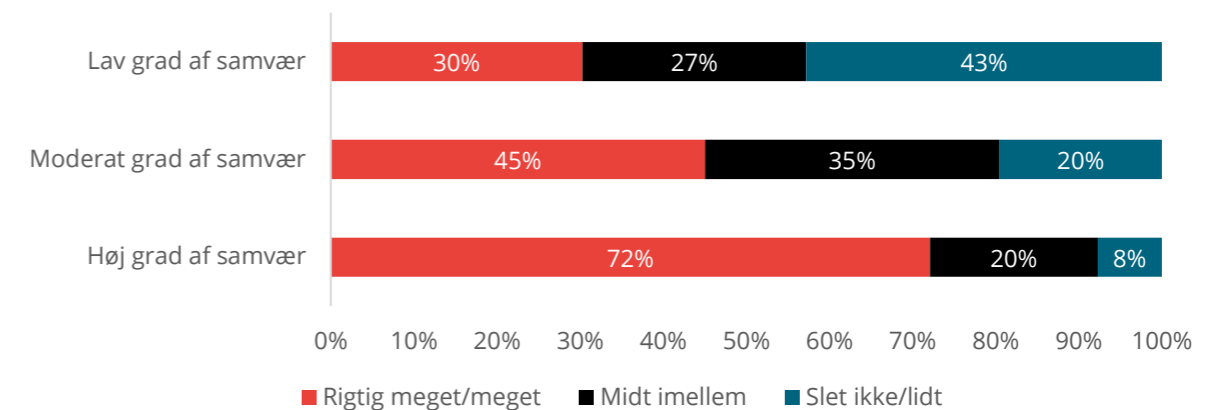
Elever, der ofte er sammen med venner, svarer også, at de ofte er glade i skolen (figur 29). I denne gruppe svarer 72 pct., at de er rigtig glade eller glade i skolen, mens det samme kun gælder 30 pct. af de elever, der sjældent eller aldrig er sammen med venner. Omvendt svarer 43 pct. af denne gruppe elever, at de kun er lidt eller slet ikke glade i skolen. Det samme svarer 8 pct. af de elever, der ofte er sammen med venner.

Figur 28: "Har du været glad for, hvem du er?" fordelt på grad af samvær med venner

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du været glad for, hvem du er?" fordelt på "Har du været sammen med dine venner?" med kategorierne: Lav grad af samvær (aldrig/sjældent)=687, Moderat grad af samvær (somme tider)=1.464, Høj grad af samvær (altid/meget ofte)=5.145. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Figur 29: "Har du været glad i skolen?" fordelt på grad af samvær med venner

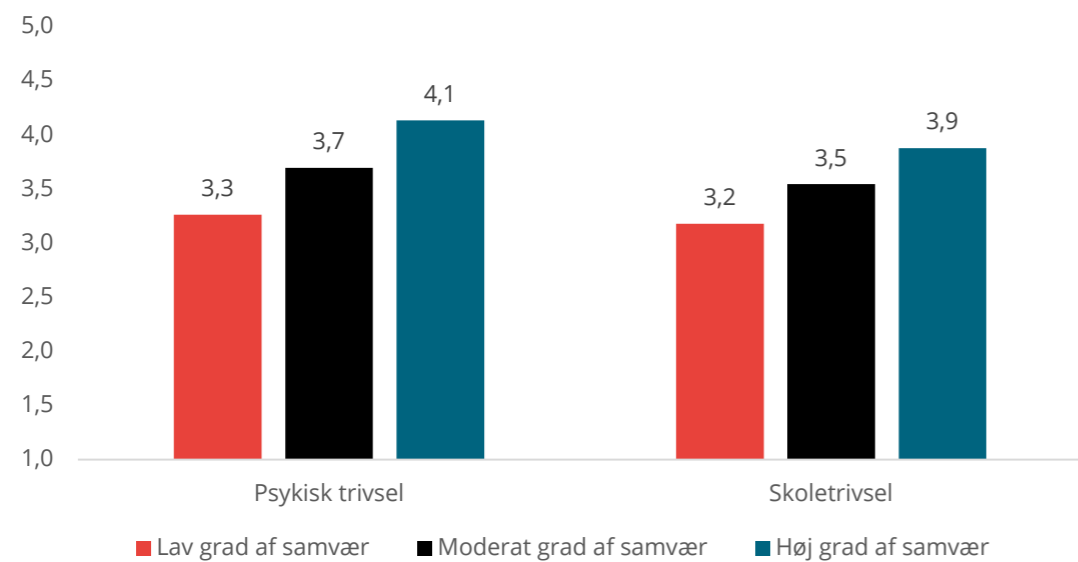

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du været glad i skolen?" fordelt på "Har du været sammen med dine venner?" med kategorierne: Lav grad af samvær (aldrig/sjældent)=687, Moderat grad af samvær (somme tider)=1.464, Høj grad af samvær (altid/meget ofte)=5.145. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

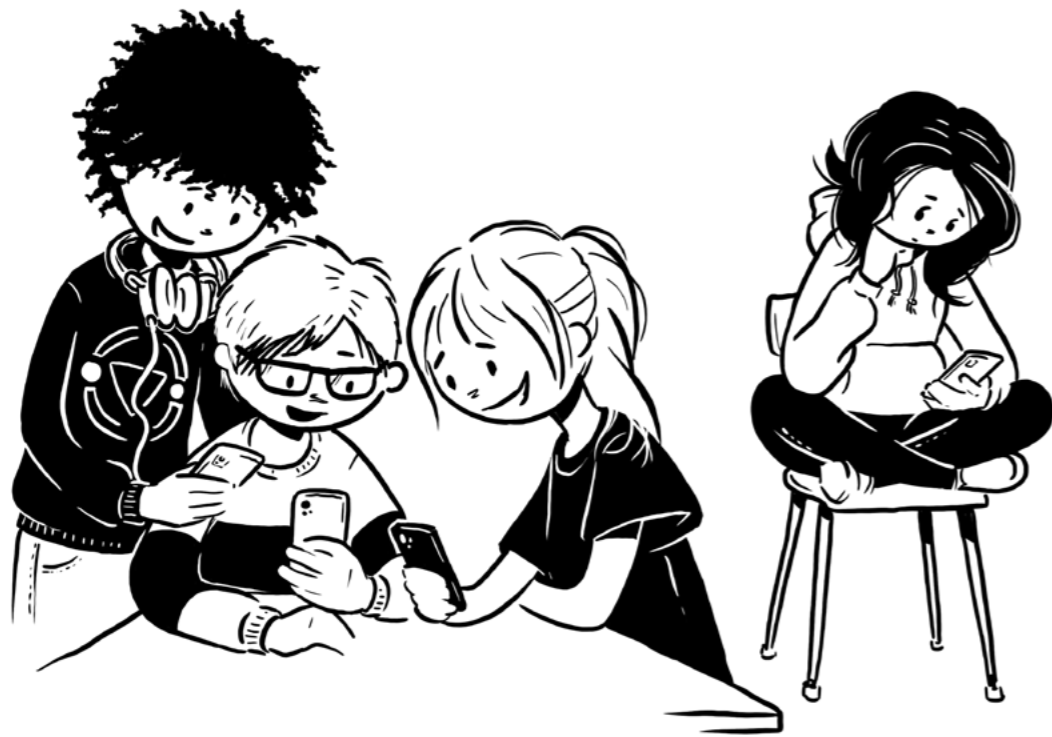
Børn og unge, der sjældent er sammen med venner, har lavere psykisk trivsel og skoletrivsel

Elever, der sjældent eller aldrig er sammen med venner, scorer gennemsnitligt lavere på psykisk trivsel og trivsel i skolen (figur 30). Denne gruppe elever scorer i gennemsnit 3,3 på psykisk trivsel og 3,2 på skoletrivsel, mens elever, der ofte er sammen med venner, i gennemsnit scorer 4,1 og 3,9 på samme.

Figur 30: Gennemsnitscore for "psykisk trivsel" og "skoletrivsel" fordelt på samvær med venner

Note: Antal besvarelser på spørgsmålet "Har du været sammen med dine venner?" på hhv. "psykisk trivsel" og "skoletrivsel": Lav grad af samvær (aldrig/sjædent)=hhv. 312 og 263, Moderat grad af samvær (sometider)=hhv. 723 og 628, Høj grad af samvær (altid/meget ofte)=hhv. 2.205 og 1.999. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem samvær med venner og "psykisk trivsel" samt "skoletrivsel".

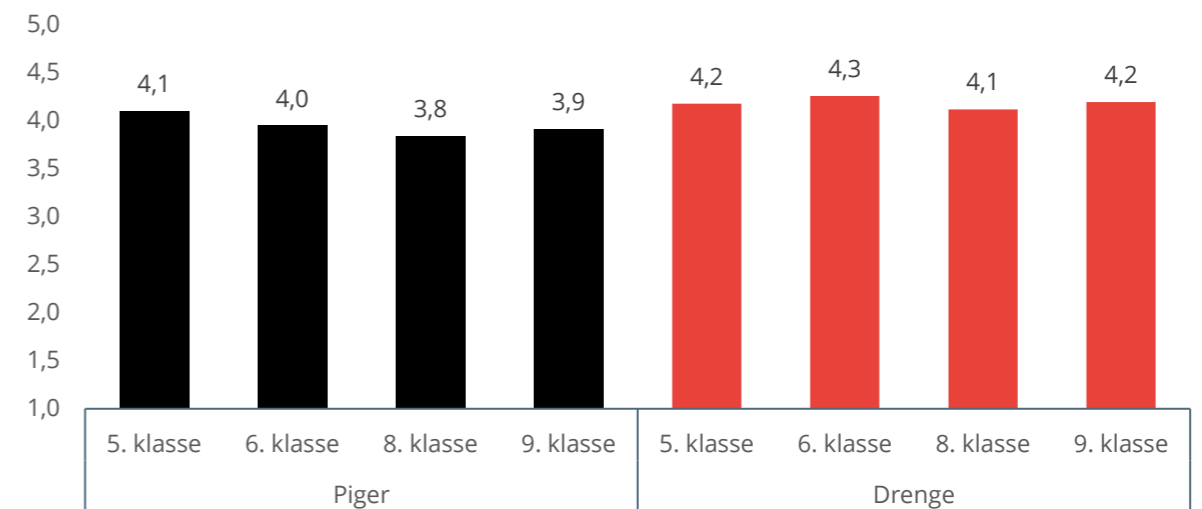
Kapitel 5

FORÆLDRERELATION OG AUTONOMI

Undersøgelsen viser, at de børn og unge, der oplever, at de kan tale med deres forældre, når de vil, sjældnere er kede af det og sjældnere føler sig ensomme. Piger i udskoling svarer oftere, at de ikke har kunnet tale med deres forældre: Det gælder 9 pct. af pigerne mod 4 pct. af drengene. Undersøgelsen viser også, at piger i udskoling oftere synes, at de ikke har haft tid nok til sig selv eller til at gøre de ting, de gerne vil i deres fritid.

I forhold til forældrerelation og autonomi scorer pigerne i undersøgelsen 4,0 på tværs af klassetrin. Drengene scorer i gennemsnit 4,2. Piger scorer generelt lidt lavere i udskoling end på mellemtrinnet: 4,0 på mellemtrinnet og 3,9 i udskoling. Drengene scorer det samme på hhv. mellemtrin og i udskoling.

Figur 31: Gennemsnitscorer for "forældrerelation og autonomi", fordelt på køn og klassetrin

Note: N=3.240 elever (1.649 piger og 1.591 drenge). Gennemsnitscorer: Piger=4,0, drenge=4,2. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) Piger på mellemtrin=4,0, piger i udskoling=3,9. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) Dreng på mellemtrin=4,2, drenge i udskoling=4,2. Ikke signifikant forskel ved chi²-test (p>0,05)

Sådan måles forældrerelation og autonomi

Forældrerelation og autonomi viser elevernes egen vurdering af, om deres forældre har haft nok tid til dem, om deres forældre har behandlet dem retfærdigt, om eleverne har haft tid nok til sig selv, og om de har kunnet gøre de ting, de gerne ville i deres fritid. Spørgsmålene har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte og Altid.

Efter valideringsanalyserne af KIDSCREEN-27 måles forældrerelation og autonomi gennem fire spørgsmål. Eleverne kan, når scoren fra de fire spørgsmål lægges sammen, få en sumscore mellem 4 og 20. Af formidlingsmæssige hensyn er denne ved simpel division omregnet, så scoren præsenteres på en skala fra 1-5. Høje scorer angiver bedre trivsel (se mere i metodeafsnittet).

Piger i udkolingen svarer oftere, at de ikke har kunnet tale med deres forældre

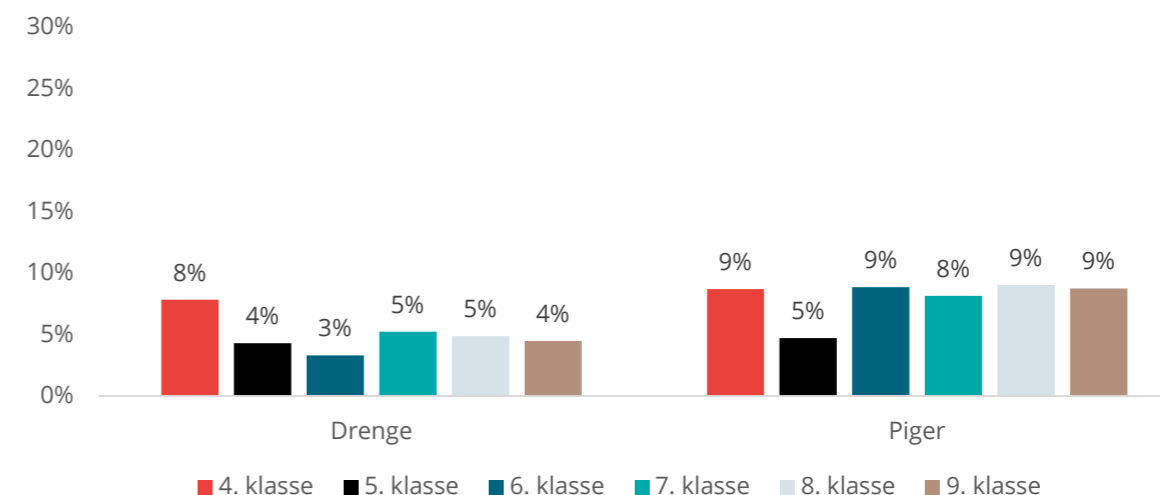
På tværs af køn og klassetrin svarer tre ud af fire børn og unge (75 pct.), at deres forældre har haft nok tid til dem. Pigerne angiver dog lidt oftere end drengene, at deres forældre sjældent eller aldrig har haft tid til dem (figur 32). Det gælder for 8 pct. af pigerne mod 6 pct. af drengene på tværs af klassetrin.

Det samme gælder, når eleverne bliver spurgt, om de har kunnet tale med deres forældre, når de gerne ville. Her svarer 7 pct. af pigerne på tværs af klassetrin, at det har de sjældent eller aldrig (figur 33). Det samme svarer 4 pct. af drengene. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer 17 pct. (16 ud af 92 besvarelser), at de aldrig eller sjældent har kunnet tale med deres forældre, når de gerne ville. Pigerne i udkolingen svarer oftere, at de ikke kan tale med deres forældre. Det gælder 9 pct. i udkolingen mod 6 pct. på mellemtrinnet. Det gælder 4 pct. af drengene både på mellemtrin og i udkolingen.

Jeg er en pige på 14 år, som bor hjemme ved min mor det meste af tiden. Vi har gennem hele mit liv haft et fantastisk godt forhold, men de seneste par måneder har det været meget hårdt. Vi bliver uvenner over alt og hun kan faktisk også komme til at kalde mig nogle ting, som hun nok ikke mener. Men det gør stadig ondt, selvom hun ikke ved hvor hårdt det rammer. Jeg har prøvet at sige det til hende, men hun bliver bare sur, så jeg prøver ikke mere. Hvad skal jeg gøre?

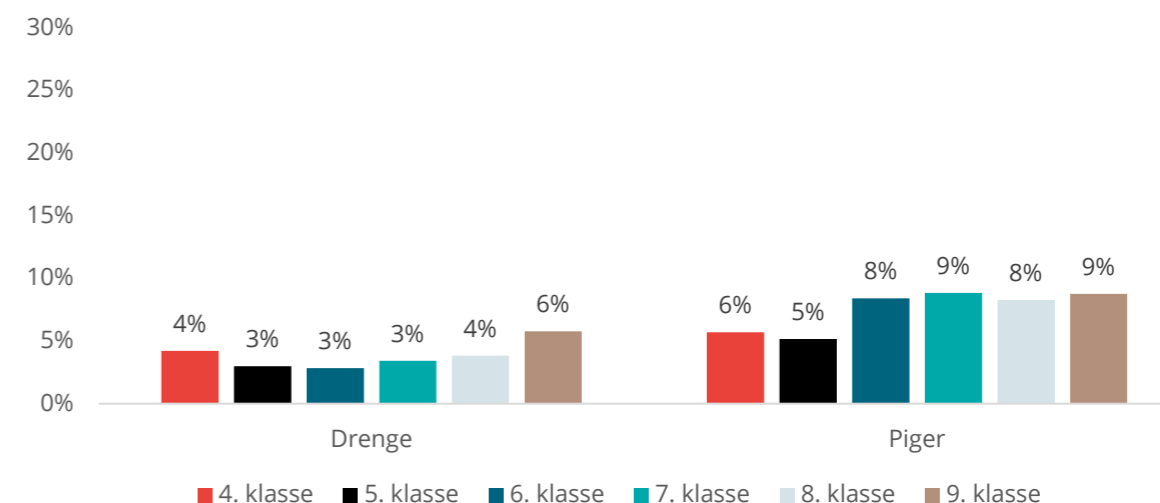
Pige, 14 år
BørneTelefonens brevkasse

Figur 32: Elever, hvis forældre aldrig eller sjældent har haft tid nok til dem, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet "Har dine forældre haft tid nok til dig?" med svarkategorien aldrig/sjældent: 197 drenge og 294 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge, men hverken mellem piger hhv. på mellemtrin og i udkoling eller drenge hhv. på mellemtrin og i udkoling.

Figur 33: Elever som aldrig eller sjældent har kunnet tale med deres forældre, når de gerne ville, fordelt på køn og klassetrin

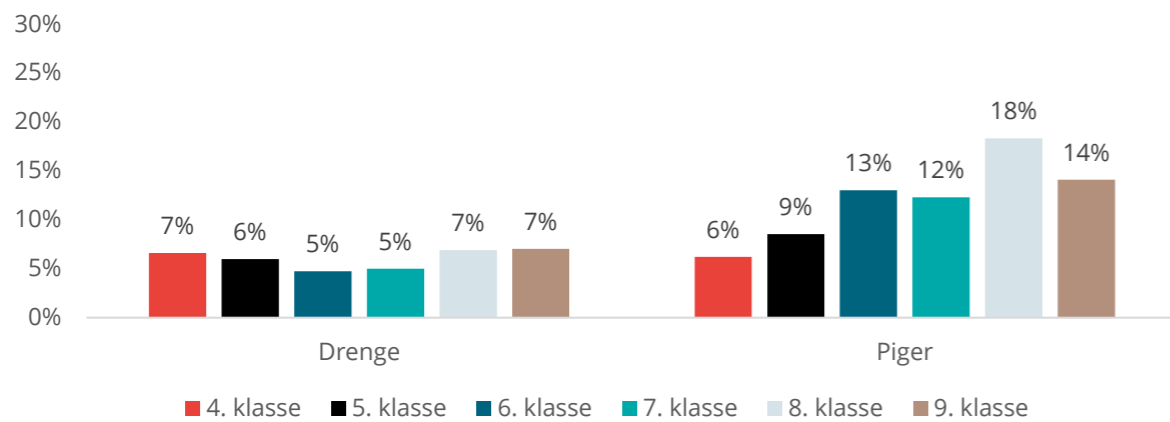

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet "Har du kunnet tale med dine forældre, når du gerne ville?" med svarkategorien aldrig/sjældent: 135 drenge og 269 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udkoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udkoling.

I udskoling svarer flere piger, at de ikke har haft tid nok til sig selv

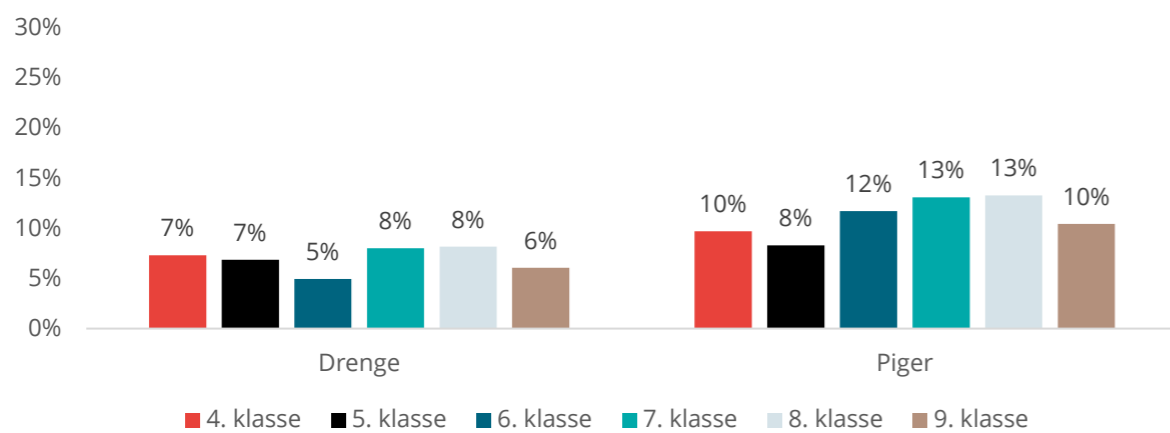
Op til 18 pct. af pigerne i udskoling har sjældent eller aldrig haft tid nok til sig selv (figur 34). Blandt drengene i udskoling gælder det op til 7 pct. Pigerne i udskoling svarer også i højere grad, at de ikke har haft tid til at gøre de ting, de gerne ville i deres fritid, sammenlignet med drengene (figur 35). Det gælder for 13 pct. af pigerne i udskoling, mod 8 pct. af drengene. På tværs af køn og klassetrin svarer syv ud af ti elever (70 pct.), at de har haft tid nok til sig selv. Lige så mange (69 pct.) svarer, at de har kunnet gøre de ting, de gerne ville i deres fritid. Blandt børn og unge med anden kønsidentitet svarer dog kun 50 pct. (46 ud af 92 besvarelser), at de altid eller meget ofte har haft tid til at gøre de ting, de gerne ville.

Figur 34: Elever, der aldrig eller sjældent har haft tid nok til sig selv, fordelt på køn og klassetrin

Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet "Har du haft tid nok til dig selv?" med svar-kategorien aldrig/sjældent: 213 drenge og 404 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Figur 35: Elever, der aldrig eller sjældent har kunnet gøre de ting, som de gerne ville i deres fritid, fordelt på køn og klassetrin

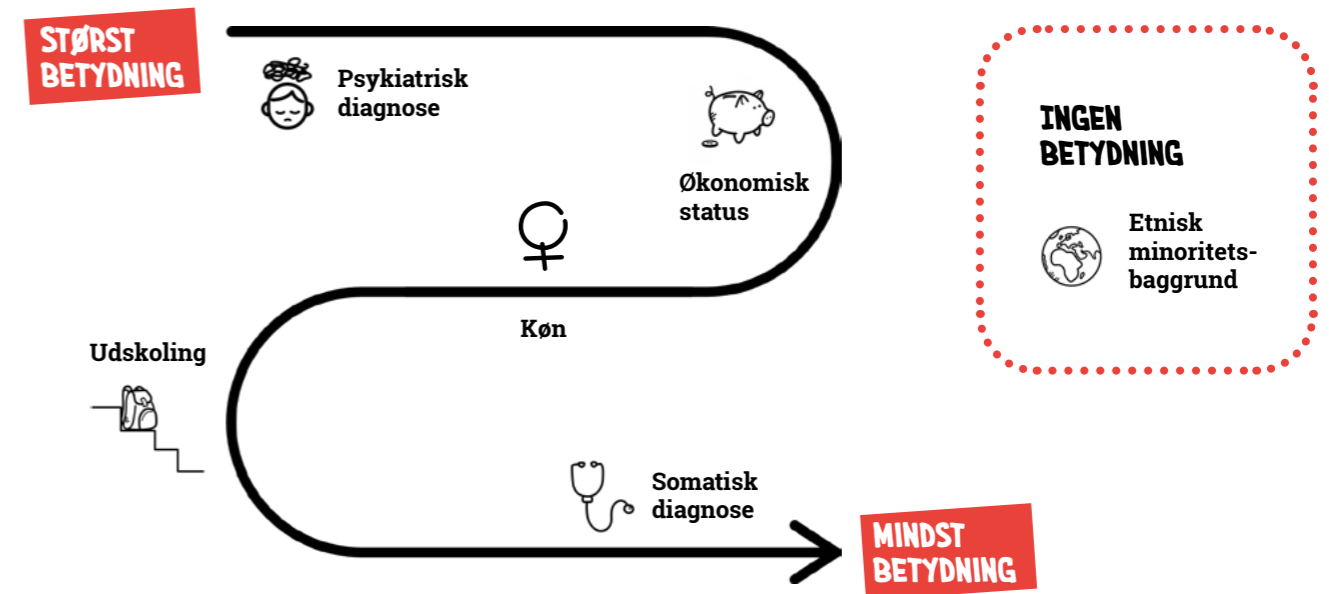
Note: N=7.204 (3.581 drenge og 3.623 piger). Besvarelser på spørgsmålet "Har du kunnet gøre de ting, du gerne ville i din fritid?" med svarkategorien aldrig/sjældent: 257 drenge og 406 piger. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05) mellem piger og drenge samt mellem piger hhv. på mellemtrin og i udskoling, men ikke mellem drenge hhv. på mellemtrin og i udskoling.

Hvilke baggrundsforhold påvirker forældrerelation og autonomi?

På baggrund af elevernes besvarelser er det muligt at analysere, hvordan forskellige baggrundsforhold påvirker forældrerelation og autonomi, når der tages højde for alle forhold på én gang. Illustrationen præsenterer baggrundsforholdenes betydning i prioriteret rækkefølge. Det vil sige, hvilke forhold der har størst og mindst betydning, og hvilke der slet ikke har nogen selvstændig signifikant betydning.

Analysen viser, at tilstedeværelse af en psykiatrisk diagnose er det, der har den største negative indflydelse på forældrerelationen og oplevelsen af autonomi sammenlignet med de andre baggrundsforhold. Efter dette følger hhv. oplevelsen af, at ens familie har færre penge end andre og køn, specifikt det at være pige.

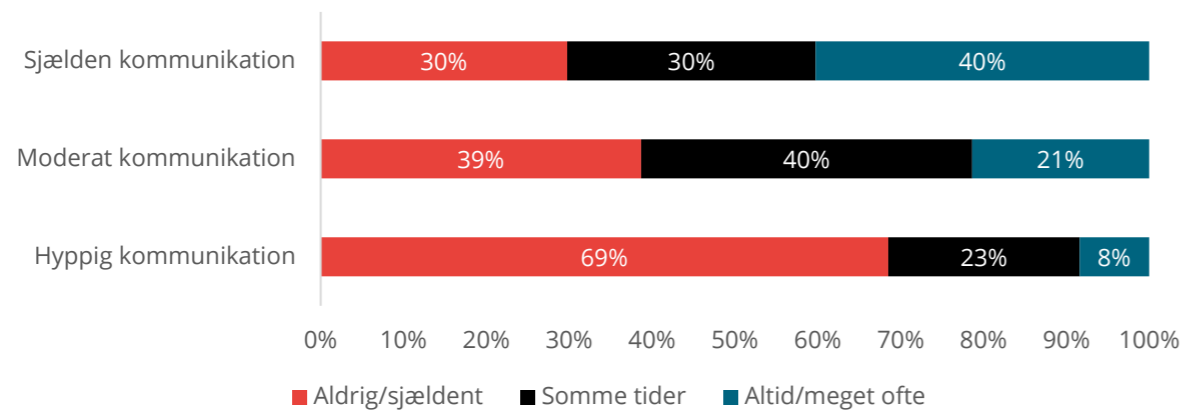
Forældrerelation og autonomi: Hvad påvirker trivslen negativt?

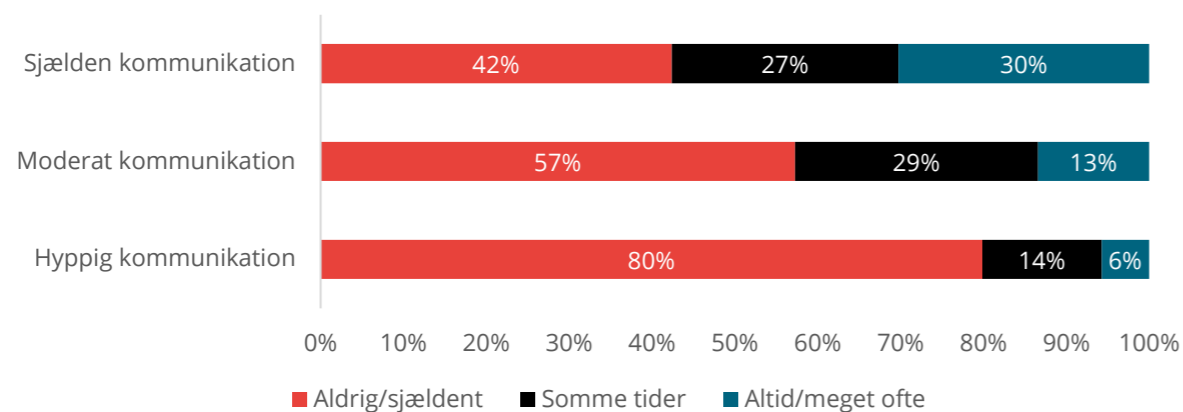
Note: Generel Linear Model. N=2.645 R-squared (R²)=0,118 dvs. modellen forklarer 11,8 pct. af variationen ift. forældrerelation og autonomi (se mere i metodeafsnit "Baggrundsforhold og variansanalyse").

Børn og unge, der kan tale med deres forældre, er sjældnere kede af det og ensomme

Blandt de elever, der har sjælden kommunikation med deres forældre, svarer 40 pct., at de altid eller meget ofte har været kede af det (figur 36). 30 pct. svarer, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme (figur 37). Omvendt svarer kun 8 pct. af de børn og unge, der har hyppig kommunikation med deres forældre, at de har været kede af det, og 6 pct. svarer, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme.

Figur 36: "Har du været ked af det?" fordelt på forældre-kommunikation

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du været ked af det?" fordelt på "Har du kunne tale med dine forældre, når du gerne ville?" med kategorierne: Sjælden kommunikation (aldrig/sjældent)=420, Moderat kommunikation (somme tider)=894, Hyppig kommunikation (altid/meget ofte)=5.982. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

Figur 37: "Har du følt dig ensom?" fordelt på forældre-kommunikation

Note: N=7.296. Besvarelser på spørgsmålet "Har du følt dig ensom?" fordelt på "Har du kunne tale med dine forældre, når du gerne ville?" med kategorierne: Sjælden kommunikation (aldrig/sjældent)=420, Moderat kommunikation (somme tider)=894, Hyppig kommunikation (altid/meget ofte)=5.982. Signifikant forskel ved chi²-test (p<0,05).

METODE

De KIDSCREEN-data, der præsenteres i rapporten, er indsamlet via skoler i Børns Vilårs skolepanel. Skolepanelet består af flere end 250 skoleklasser fra mere end 170 skoler fra hele landet. Eleverne besvarer spørgsmålene i skoletiden via et digitalt spørgeskema, der er udviklet til børn i grundskolen og tilpasses de forskellige klassetrin. Skolerne deltager i en periode på tre år, og de samme klasser følges fra 4.-6. klassetrin og fra 7.-9. klassetrin.⁸ Det er dog frivilligt for både skolen og eleverne, om de ønsker at deltage i den enkelte undersøgelse fra gang til gang.

Skolepanelet er etableret i efteråret 2020 gennem en stratificeret udvælgelse, der sikrer, at skolerne er repræsentative på en række parametre som fx skolestørrelse og elevsammensætning. Spørgeskemaundersøgelserne i denne rapport er gennemført i hhv. 2020 (4. og 7. klasse), 2022 (5. og 8. klasse) og 2023 (6. og 9. klasse). Analysevirksomheden Epinion har foretaget udvælgelsen og segmenteringen af skolerne på vegne af Børns Vilårs, mens Børns Vilårs har stået for rekruttering og udsendelse af spørgeskemaet. For yderligere information om Børns Vilårs digitale børnepaneler se bornsvilkar.dk/boernepaneler.

Svarprocent og repræsentativitet

I alt er der 7.296 besvarelser på spørgeskemaet, der fordeler sig som vist i tabel 1. Som det fremgår, er svarprocenten i den første spørgeskemaundersøgelse (4. og 7. klasse) væsentlig højere end i de følgende – og også højere end hvad der kan forventes i denne type undersøgelser. Det kan blandt andet skyldes, at disse data blev indsamlet i 2020 under den første nedlukning af Danmark som følge af COVID-19 pandemien. Spørgeskemaet udfyldes elektronisk og kunne derfor relativt let indgå som en del af hjemmeundervisningen. Et andet forhold, der kan have påvirket svarprocenten i negativ retning for de efterfølgende undersøgelser i panelet, er såkaldt paneltræthed. Paneltræthed kan opstå, når samme respondenter deltager i flere runder af den samme undersøgelse og fx på grund af manglende tid, interesse eller spørgeskemaets kompleksitet bliver mindre villige til at svare over tid.

At data for 4. og 7. klasse blev indsamlet under den første nedlukning af Danmark kan have haft indflydelse på elevernes svar. Nedlukningen medførte en række ændringer i elevernes daglige liv, herunder blandt andet skolegang og den sociale interaktion. Disse faktorer kan have påvirket børnenes trivsel og livskvalitet på tidspunktet for dataindsamlingen. Eleverne kan derfor have givet andre svar, end de ville have gjort under andre omstændigheder. Derfor skal eventuelle udsving i data for disse to klassetrin forstås og fortolkes i lyset heraf.

Alle andre har deres allerbedste venner i større vennegrupper, men jeg føler bare ikke at jeg hverken kan finde min gruppe af venner, eller min bedste veninde. Jeg har en utrolig fantastisk veninde, men hun går på en anden skole, så ses kun med hende en gang i mellem. Jeg kan ikke overskue mere. Jeg mistede for nogle år siden min allerbedste veninde, fordi hun valgte mig fra. Efter det har jeg bare lavet så meget om på mig selv, fordi jeg følte at jeg ikke var god nok. Men faktisk er jeg bare blevet mere ked af det. Jeg har mistet alt min selvtillid, motivation og glæde. Jeg kan bare ikke holde til mere.

Pige, 13 år,
BørneTelefonens brevkasse

Tabel 1: Svarprocenter på klasse- og elevniveau

Klassetrin	Antal klasser i panelet	Antal klasser, der har svaret	Antal mulige elevbesvarrelser	Antal faktiske elevbesvarrelser	Svarprocent på klasse-niveau	Svarprocent på elev-niveau	Andel
4. klasse	147	105	3.116	1.977	71%	63%	27%
5. klasse	138	47	2.926	922	34%	32%	13%
6. klasse	130	49	2.756	885	38%	32%	12%
7. klasse	139	105	2.947	2.018	76%	68%	28%
8. Klasse	136	49	2.883	811	36%	28%	11%
9. klasse	128	45	2.650	683	35%	26%	9%
Total	818	400	17.278	7.296	-	-	100%

Note: Antal mulige elevbesvarrelser samt svarprocent på elevniveau er beregnet ud fra en forudsat klassekvotient på mellem 20,3 og 21,2 afhængig af klassetrin. Klassekvotienterne er hentet fra Danmarks Statistik: <https://www.statistikbanken.dk/kvotien>

Analyseudvalget er sammenlignet med populationsdata hentet fra Danmarks Statistik på en række centrale parametre: køn, klassetrin, region og etnicitet. Tabel 2 viser, at elevbesvarrelserne i skolepanelet er repræsentative for Region Midtjylland og for gruppen af efterkommere. De er dog ikke repræsentative med hensyn til køn, klassetrin, de øvrige regioner samt gruppen af indvandrere og elever med dansk oprindelse. Tabel 2 viser testresultaterne, der er gennemført vha. z-tests med et fastsat signifikansniveau på 95 pct. og en kritisk værdi på $\pm 1,96$. De statistiske sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 .

Tabel 2: Repræsentativitet for elever i undersøgelsen: køn, klassetrin, region og etnicitet

		Analyseudvalg		Population		Z-værdi	P-værdi
		Antal	Andel	Antal	Andel		
Køn	Dreng	3.588	49,8%	66.200	51,1%	-2,31	0,02
	Piger	3.623	50,2%	63.300	48,9%	2,31	0,02
	Total	7.211	100,0%	129.500	100,0%		
Klasse	4. klasse	1.977	27,1%	66.091	17,0%	22,93	0,00
	5. klasse	922	12,6%	64.471	16,6%	-9,09	0,00
	6. klasse	885	12,1%	65.506	16,9%	-10,79	0,00
	7. klasse	2.018	27,7%	68.794	17,7%	22,27	0,00
	8. Klasse	811	11,1%	64.342	16,6%	-12,51	0,00
	9. klasse	683	9,4%	59.295	15,3%	-14,02	0,00
	Total	7.296	100,0%	388.499	100,0%		
Region	Region Hovedstaden	1.822	25,0%	39.746	30,7%	-10,48	0,00
	Region Sjælland	1.322	18,2%	19.152	14,8%	8,10	0,00
	Region Syddanmark	1.951	26,8%	27.646	21,3%	11,35	0,00
	Region Midtjylland	1.689	23,2%	30.243	23,4%	-0,31	0,76
	Region Nordjylland	496	6,8%	12.713	9,8%	-8,61	0,00
	Total	7.280	100%	129.500	100%		
Etnicitet	Dansk oprindelse	6.440	88,9%	112.958	87,2%	4,33	0,00
	Indvandrere	290	4,0%	6.813	5,3%	-4,79	0,00
	Efterkommere	512	7,1%	9.729	7,5%	-1,43	0,15
	Total	7.242	100,0%	129.500	98,7%		

Note: Populationen er gennemsnittet af population for hhv. 2020, 2022, 2023. Der er i undersøgelsen 92 besvarelser, hvor der er angivet 'anden kønsidentitet' på spørgsmålet om køn, 150 besvarelser, hvor der er angivet 'ved ikke' på spørgsmålet om eget og forældrenes fødeland, og 47 besvarelser, hvor den udleverede klassekode, der gør det muligt at placere barnet geografisk, ikke fremgår. Disse besvarelser indgår ikke i repræsentativitetstesten.

Dataindsamling i forbindelse med henvendelser til BørneTelefonen og HØRT

I analysen inddrages data fra BørneTelefonen og HØRT. BørneTelefonen består af telefonisk rådgivning, chat-rådgivning, sms-rådgivning, brevkasse-rådgivning og Børn Hjælper Børn, som er et modereret forum på børnetelefonen.dk, hvor børn kan rådgive hinanden. HØRT består af chat- og memo-rådgivning til unge i alderen 15-24 år. Alle henvendelser til BørneTelefonen og HØRT er anonyme og registreres af den enkelte rådgiver, som har haft samtalen eller modereret samtalen. I registreringer dokumenteres bl.a. hvilke temaer, der indgår i samtalen, samt baggrundsoplysninger om køn og alder.

I rapporten findes citater fra børn, hvor de i breve til BørneTelefonen har sat ord på deres tanker. Citater står som udgangspunkt uredigeret, og står som børnene og de unge selv har skrevet dem. Enkelte steder er citater justeret, hvis den oprindelige version kunne afsløre barnets identitet, eller hvis citatet er svært at forstå ude af kontekst.

Valideringsanalyse af KIDSCREEN-27

Til at afdække livskvalitet blandt børn i Danmark er HRQoL-instrumentet (Health Related Quality of Life) KIDSCREEN-27 anvendt. KIDSCREEN-27 er målrettet børn i alderen 8 til 18 år og måler livskvalitet baseret på WHO's definition heraf. Spørgeskemaet indeholder 27 spørgsmål, som fordeler sig på fem forskellige dimensioner, hhv. fysisk trivsel, psykisk trivsel, skoletrivsel, venner og social støtte samt forældrerelation og autonomi. Alle spørgsmål tager udgangspunkt i barnets egne oplevelser den seneste uge og har fem svarmuligheder, som fx Aldrig, Sjældent, Somme tider, Meget ofte, Altid.

Validiteten af KIDSCREEN-27 er tidligere blevet undersøgt internationalt men ikke i Danmark.⁹ Børns Vilkår og Ole Kirk's Fond har derfor finansieret valideringsanalyser af KIDSCREEN-27 i dansk kontekst.¹⁰ Analyserne er gennemført i 2023 og baserer sig på de KIDSCREEN-data, som er blevet indsamlet gennem Børns Vilkårs skolepanel i hhv. 2020, 2022 og 2023.¹¹

Valideringsanalyserne er gennemført ved hjælp af Rasch-modeller, da dette er den psykometriske model, som KIDSCREEN-konsortiet har anvendt i andre lande og angiver, at KIDSCREEN-27 skalaerne passer til. Analyserne har overordnet set to formål. For det første undersøges det, om de spørgsmål, der er lagt sammen i skalaer (fysisk trivsel, psykisk trivsel mv.) måler det samme. Det vil sige, om hver enkelt skala fungerer med alle spørgsmål, eller om der skal tages spørgsmål ud, for at de kan fungere på tværs af klassetrinnene. For det andet har valideringsanalyserne til formål at undersøge, om skalaerne hver især fungerer på samme måde for undergrupper af børn – fx på tværs af køn, klassetrin og selvrapporterede psykiatriske diagnoser – eller om der er items, der fungerer forskelligt (differentiel item funktion, DIF) og skævvrider scorerne for nogle undergrupper. I tilfælde af, at der er spørgsmål i en skala, som fungerer forskelligt for undergrupper af elever, er formålet desuden at justere scorerne for disse systematiske skævheder, så undergrupperne bliver sammenlignelige. Da der kun er 92 besvarelser fra børn og unge med anden kønsidentitet, har det ikke været muligt at inkludere denne gruppe i valideringsanalyserne. Det vides derfor ikke, om KIDSCREEN-27 fungerer som værktøj til at måle livskvalitet for børn og unge med anden kønsidentitet.

Resultatet af valideringsanalyserne

Valideringsanalyserne viser, at ti ud af 27 spørgsmål i KIDSCREEN-27 må udgå af skalaerne for at opnå skalaer, der kan bruges i sammenlignende analyser på tværs af 5., 6., 8., og 9. klassetrin. Det er ikke muligt at opnå fungerende skalaer, der kan anvendes for alle seks klassetrin (formentlig på grund af COVID-19 påvirkning af data, jf. tidligere). Besvarelser fra 4. og 7. klasse udgår således, når der laves analyser på skalaniveau.

De spørgsmål, der er markeret med et rødt kryds nedenfor, fungerer ikke som en del af de danske KIDSCREEN-27 skalaer og er fjernet derfra. I rapporten opgør vi enkeltstående resultater fra spørgsmål, der er fjernet fra skalaerne.

Psykisk trivsel

- Har du været ked af det?
- Har du haft det så dårligt, at du ikke havde lyst til at lave noget som helst?
- Har du følt dig ensom?

- Har dit liv været sjovt?
- Har du været i godt humør?
- Har du haft det sjovt?
- Har du været glad for, hvem du er?

Fysisk trivsel

- Har du følt dig rask og godt tilpas?
- Har du været fysisk aktiv (f.eks. kunne løbe, klatre og cykle)?
- Har du følt dig fuld af energi?

- Hvordan er dit helbred generelt?
- Har du kunnet løbe derud af?

Skoletrivsel

- Har du været glad i skolen?
- Har du klaret dig godt i skolen?
- Har du været i stand til at være opmærksom?
- Har du været på god fod med dine lærere?

Venner og social støtte

- Har du haft det sjovt med dine venner?
- Har du og dine venner hjulpet hinanden?
- Har du kunnet regne med dine venner?

- Har du været sammen med dine venner?

Forældrerelation og autonomi

- Har du haft tid nok til dig selv?
- Har du kunnet gøre de ting, som du gerne ville i din fritid?
- Har dine forældre haft tid nok til dig?
- Har dine forældre behandlet dig retfærdigt?

- Har du kunnet tale med dine forældre, når du gerne ville?
- Har du haft penge nok til at gøre de samme ting som dine venner?
- Har du haft penge nok til dine udgifter?

Et andet resultat på baggrund af valideringsanalyserne er, at KIDSCREEN-27 ikke måler ens på tværs af undergrupper. Børn med forskellige karakteristika i forhold til køn, klassetrin og selvrapporterede psykiatriske diagnoser forstår og reagerer ikke ens på alle spørgsmålene. Alle fem skalaer indeholder spørgsmål, der fungerer differentielt (DIF).

Samlet set er konklusionen, at der kun er dokumentation for, at KIDSCREEN-27 – i den forkortede udgave med 17 spørgsmål – kan anvendes for 5., 6., 8. og 9. klasse. Der er altså tale om fem meget korte skalaer, som tilsammen udgør en dansk KIDSCREEN-17. Denne kan anvendes på 5., 6., 8. og 9. classes elever, når der justeres for DIF.¹¹

Betydningen af valideringsanalyserne

Resultatet af valideringsanalyserne har betydning for, hvordan data fra KIDSCREEN-27 skal bearbejdes, og hvilke analyser der kan gennemføres.

For det første skal de ti spørgsmål fra KIDSCREEN-27, der ikke fungerer som en del af skalaerne, udgå, når der laves statistiske analyser på skalaniveau. Der kan fortsat gennemføres analyser af de ti spørgsmål hver for sig, så længe de ikke indgår i skalaerne.

For det andet er det nødvendigt at justere scorerne for DIF, før der kan gennemføres statistiske analyser på skalaniveau. Hvis en sådan justering ikke foretages, før undergrupper sammenlignes, kan det i nogle tilfælde føre til egentlige fejl-konklusioner: At der hævdes at være forskel på undergrupper trivsel, selvom der ikke er det, og omvendt at der hævdes ikke at være forskel på undergrupper trivsel, selvom der er det.¹¹

For det tredje kan besvarelsene for 4. og 7. klasse ikke indgå i analyser på skalaniveau, men kun når de enkelte spørgsmål opgøres. Der skal dog også i den sammenhæng tages højde for, at data kan være påvirket af, at de er indsamlet under nedlukningen i forbindelse med COVID-19.

Analyserne i denne rapport er gennemført under hensyntagen til samtlige af ovenstående forbehold.

Da det ikke har været muligt at inkludere børn og unge med anden kønsidentitet i valideringsanalyserne på grund af det lave antal besvarelser fra denne gruppe, udgår de også af alle analyser, der benytter sig af gennemsnitsscorer på skalaniveau. Svarene afrapporteres således kun, når de enkelte spørgsmål fra KIDSCREEN-27 opgøres. Også her bør resultaterne dog læses med varsomhed på grund af de relativt få besvarelser.

Anbefalinger til fremadrettet brug af KIDSCREEN-27

Da der ikke findes andre undersøgelser af validiteten i dansk kontekst, anbefales det til al fremadrettet brug af KIDSCREEN-27 i dansk kontekst at benytte versionen med 17 spørgsmål, som er resultatet af dette arbejde. Derudover anbefales det, at der tages højde for DIF forud for analyser på skalaniveau. Det er dog sådan, at der kun kan korrigeres for spørgsmål, som fungerer forskelligt for undergrupper, når der er tale om 5., 6., 8. eller 9. klasse. De equatingtabeller, der korrigerer for DIF, samt de konverteringstabeller, der kan konvertere mellem sumscores og Rasch-scores på logit-skala for 5., 6., 8. og 9. klasse, er publiceret og offentligt tilgængelige på zenodo.org.¹² Ved brug på andre klassetrin anbefales det, at der først gennemføres analyser af differentiell item funktion, og at der efterfølgende justeres for dette. Dette anbefales grundet de mange spørgsmål, der fungerer forskelligt for undergrupper og skævvrider scores i en grad, der i nogle tilfælde fører til fejlagtige konklusioner om forskelle i trivsel.

Analyseudvalg før og efter valideringsanalyser

Da det er forskellige spørgsmål, der fungerer differentielt på de forskellige skalaer, vil antallet af besvarelser, der er inkluderet i opgørelserne, også variere.¹¹ I tabel 3 fremgår analyseudvalgene på spørgsmåls- og skalaniveau fordelt på køn og klassetrin.

Tabel 3: Analyseudvalg før og efter valideringsanalyser fordelt på køn og klassetrin

		Spørgsmålsniveau		Skalaniveau	
		Total	Psykisk trivsel Venner og social støtte Forældrerelation og autonomi	Fysisk trivsel Skoletrivsel	
4. klasse	Drenge	995	-	-	
	Piger	966	-	-	
5. klasse	Drenge	466	466	446	
	Piger	445	445	427	
6. klasse	Drenge	422	422	354	
	Piger	452	452	346	
7. klasse	Drenge	995	-	-	
	Piger	1.008	-	-	
8. Klasse	Drenge	391	391	380	
	Piger	398	398	377	
9. klasse	Drenge	312	312	266	
	Piger	354	354	294	
I alt	Drenge	3.581	1.591	1.446	
	Piger	3.623	1.649	1.444	

Sumscores

Efter valideringsanalyser af KIDSCREEN-27 består de fem skalaer (fysisk trivsel, psykisk trivsel, skoletrivsel, venner og social støtte samt forældrerelation og autonomi) af tre til fire spørgsmål med fem svarmuligheder. Svarkategorierne er vendt, så en høj score i alle tilfælde repræsenterer en positiv værdi. Eleverne kan derfor, når scoren for spørgsmålene lægges sammen, få en sumscore mellem 3 (hvis de har den laveste score i alle spørgsmål) og 15 (hvis de har den højeste score i alle spørgsmål), eller tilsvarende kan de få mellem 4-20 i skalaer med fire spørgsmål. Af formidlingsmæssige hensyn er denne score ved simpel division med antallet af spørgsmål omregnet, så den præsenteres på en skala fra 1-5. Tabel 4 viser de oprindelige gennemsnitlige sumscores på de fem skalaer. Det er væsentligt at understrege, at scorerne ikke kan sammenlignes på tværs af skalaerne. Det gælder både de gennemsnitlige sumscores nedenfor og de omregnede scores fra 1-5, som præsenteres igennem rapporten.

Tabel 4: Gennemsnitlige sumscores på skalaer

		Psykisk trivsel (3-15)	Fysisk trivsel (3-15)	Skoletrivsel (4-20)	Venner og social støtte (3-15)	Forældre- relation og autonomi (4-20)
Piger	5. klasse	11,9	11,5	15,7	12,0	16,4
	6. klasse	10,8	11,1	14,6	11,5	15,8
	8. Klasse	11,0	10,7	14,1	12,2	15,4
	9. klasse	10,5	10,6	14,2	11,5	15,7
Drenge	5. klasse	12,7	12,2	15,8	12,7	16,7
	6. klasse	12,7	12,4	15,4	12,7	17,1
	8. Klasse	12,6	11,4	14,6	12,7	16,5
	9. klasse	12,6	11,7	14,7	12,2	16,8

Signifikans og kausalitet

Sammenhænge, der præsenteres som signifikante, er testet ved et signifikansniveau på 0,05 (95 pct.). Det er dog vigtigt at understrege, at selvom der er fundet signifikante sammenhænge, kan disse ikke tages som udtryk for kausalitet. Med andre ord: Selvom to variable følger samme mønster, kan det ikke konkluderes, at den ene variable forårsager ændringen i den anden.

Baggrundsforhold og variansanalyse

Analyserne af, hvilke baggrundsforhold der påvirker elevernes trivsel i forhold til de fem skalaer i KIDSCREEN-27, er foretaget gennem en variansanalyse (Univariate General Linear Model i SPSS). Til denne analyse er person parameter estimerne (Rasch-scores) anvendt, da de er intervallskalerede og værdierne er equidistante. Følgende baggrundsforhold er inkluderet i modellen: køn, selvrappor- teret psykiatrisk diagnose, selvrappor- teret somatisk diagnose, klassetrin (mellemtrin og udskoling), økonomisk status og etnicitet. I tabel 5-9 fremgår blandt andet signifikansniveauer og parameter- estimer for de enkelte variable i modellerne.

Spørgsmålene til psykiatrisk og somatisk diagnose er afdækket gennem et spørgsmål, hvor eleverne krydser af på en liste med følgende diagnoser: autisme, ADHD, ADD, OCD, depression, angst, spise- forstyrrelse, astma, diabetes, gig, hjerteproblemer, kræft, cystisk fibrose, cerebral parese, sklerose, muskelsvind.

Økonomisk status er afdækket gennem følgende spørgsmål: "Tænk på, hvor mange penge din familie har. Og hvor mange penge andre familier i Danmark har. Tror du, din familie har flere eller færre penge end de fleste andre familier i Danmark? Hvis du bor på skift hos dine forældre (fx på skift mellem din mor og far), så tænk på der, hvor du er mest, eller der, hvor du er i denne uge." Svarmulighederne er: Har flere penge, Har samme mængde penge og Har færre penge. Etnicitet er kodet ud fra elevernes eget samt elevernes forældres fødeland. Elever, hvor mindst en forælder er født i Danmark, er kodet som etnisk dansk. Elever, hvis forældre er født i et andet land, er kodet som etnisk minoritetsbaggrund.

Alle variablene i modellen er kodet som dummyvariable på nær økonomisk status. Referencekategorierne fremgår af Tabel 5-9. Fx er drenge referencekategori til piger og mellemtrin er referencekategori til udskoling.

Tabel 5: Psykisk trivsel skala: Univariate General Linear Model-output

	Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Køn	Intercept	1,845	0,058	31,706	0,000	1,731	1,959
	Pige	-0,625	0,054	-11,642	0,000	-0,73	-0,52
	Dreng	0 ^a
Selvrapporeret somatisk diagnose	Somatisk diagnose	-0,204	0,096	-2,127	0,034	-0,391	-0,016
	Ingen somatisk diagnose	0 ^a
Selvrapporeret psykiatrisk diagnose	Psykiatrisk diagnose	-1,003	0,08	-12,51	0,000	-1,161	-0,846
	Ingen psykiatrisk diagnose	0 ^a
Etnicitet	Etnisk minoritetsbaggrund	0,106	0,096	1,11	0,267	-0,081	0,294
	Etnisk dansk baggrund	0 ^a
Klassetrin	Udskoling (8.-9. klasse)	-0,175	0,054	-3,266	0,001	-0,28	-0,07
	Mellemtrin (5.-6. klasse)	0 ^a
Selvoplevet økonomi	Har færre penge	-0,483	0,088	-5,487	0,000	-0,655	-0,31
	Har samme mængde penge	0,162	0,058	2,797	0,005	0,048	0,276
	Har flere penge	0 ^a

a. This parameter is set to zero because it is redundant. Note: N=2.645. Adjusted R Squared (R²)=0,140 dvs. modellen forklarer 14 pct. af variationen ift. psykisk trivsel

Tabel 6: Fysisk trivsel skala: Univariate General Linear Model-output

	Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Køn	Intercept	2,47	0,063	39,305	0,000	2,347	2,594
	Pige	-0,576	0,058	-9,93	0,000	-0,69	-0,462
	Dreng	0 ^a
Selvrapporeret somatisk diagnose	Somatisk diagnose	-0,241	0,103	-2,331	0,02	-0,444	-0,038
	Ingen somatisk diagnose	0 ^a
Selvrapporeret psykiatrisk diagnose	Psykiatrisk diagnose	-0,864	0,087	-9,975	0,000	-1,034	-0,694
	Ingen psykiatrisk diagnose	0 ^a
Etnicitet	Etnisk minoritetsbaggrund	-0,043	0,103	-0,417	0,676	-0,246	0,16
	Etnisk dansk baggrund	0 ^a
Klassetrin	Udskoling (8.-9. klasse)	-0,438	0,058	-7,571	0,000	-0,552	-0,325
	Mellemtrin (5.-6. klasse)	0 ^a
Selvoplevet økonomi	Har færre penge	-0,546	0,095	-5,748	0,000	-0,732	-0,36
	Har samme mængde penge	-0,014	0,063	-0,22	0,826	-0,136	0,109
	Har flere penge	0 ^a

a. This parameter is set to zero because it is redundant. Note: N=2.645. Adjusted R Squared (R²)=0,118 dvs. modellen forklarer 11,8 pct. af variationen ift. fysisk trivsel

Tabel 7: Skoletrivsel skala: Univariate General Linear Model-output

	Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
Pige	-0,099	0,061	-1,618	0,106	-0,22	0,021	
Dreng	0 ^a	
Selvrapporeret somatisk diagnose	Somatisk diagnose	-0,217	0,109	-1,984	0,047	-0,432	-0,003
	Ingen somatisk diagnose	0 ^a
Selvrapporeret psykiatrisk diagnose	Psykiatrisk diagnose	-1,096	0,092	-11,953	0,000	-1,276	-0,917
	Ingen psykiatrisk diagnose	0 ^a
Etnicitet	Etnisk minoritetsbaggrund	-0,11	0,109	-1,002	0,316	-0,324	0,105
	Etnisk dansk baggrund	0 ^a
Klassetrin	Udskoling (8.-9. klasse)	-0,552	0,061	-9,007	0,000	-0,672	-0,432
	Mellemtrin (5.-6. klasse)	0 ^a
Selvoplevet økonomi	Har færre penge	-0,872	0,101	-8,669	0,000	-1,069	-0,675
	Har samme mængde penge	-0,053	0,066	-0,801	0,423	-0,183	0,077
	Har flere penge	0 ^a

a. This parameter is set to zero because it is redundant. Note: N=2.645. Adjusted R Squared (R²)=0,118 dvs. modellen forklarer 11,8 pct. af variationen ift. skoletrivsel

Tabel 8: Venner og social støtte skala: Univariate General Linear Model-output

	Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Køn	Intercept	3,421	0,079	43,333	0,000	3,266	3,576
	Pige	-0,462	0,073	-6,34	0,000	-0,605	-0,319
	Dreng	0 ^a
Selvrapporeret somatisk diagnose	Somatisk diagnose	-0,077	0,13	-0,592	0,554	-0,331	0,178
	Ingen somatisk diagnose	0 ^a
Selvrapporeret psykiatrisk diagnose	Psykiatrisk diagnose	-0,928	0,109	-8,531	0,000	-1,142	-0,715
	Ingen psykiatrisk diagnose	0 ^a
Etnicitet	Etnisk minoritetsbaggrund	0,039	0,13	0,302	0,762	-0,215	0,294
	Etnisk dansk baggrund	0 ^a
Klassetrin	Udskoling (8.-9. klasse)	-0,104	0,073	-1,425	0,154	-0,246	0,039
	Mellemtrin (5.-6. klasse)	0 ^a
Selvoplevet økonomi	Har færre penge	-0,722	0,119	-6,052	0,000	-0,956	-0,488
	Har samme mængde penge	-0,051	0,079	-0,65	0,515	-0,205	0,103
	Har flere penge	0 ^a

a. This parameter is set to zero because it is redundant. Note: N=2.645. Adjusted R Squared (R²)=0,063 dvs. modellen forklarer 6,3 pct. af variationen ift. venner og social støtte

Tabel 9: Forældrerelation og autonomi skala: Univariate General Linear Model-output

	Parameter	B	Std. Error	t	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Køn	Intercept	1,488	0,048	30,688	0,000	1,393	1,583
	Pige	-0,305	0,045	-6,817	0,000	-0,393	-0,217
	Dreng	0 ^a
Selvrapporeret somatisk diagnose	Somatisk diagnose	-0,167	0,08	-2,092	0,037	-0,323	-0,01
	Ingen somatisk diagnose	0 ^a
Selvrapporeret psykiatrisk diagnose	Psykiatrisk diagnose	-0,533	0,067	-7,975	0,000	-0,664	-0,402
	Ingen psykiatrisk diagnose	0 ^a
Etnicitet	Etnisk minoritetsbaggrund	-0,08	0,08	-1,003	0,316	-0,236	0,076
	Etnisk dansk baggrund	0 ^a
Klassetrin	Udskoling (8.-9. klasse)	-0,186	0,045	-4,176	0,000	-0,274	-0,099
	Mellemtrin (5.-6. klasse)	0 ^a
Selvoplevet økonomi	Har færre penge	-0,432	0,073	-5,897	0,000	-0,576	-0,289
	Har samme mængde penge	0,036	0,048	0,751	0,453	-0,058	0,131
	Har flere penge	0 ^a

a. This parameter is set to zero because it is redundant. Note: N=2.645. Adjusted R Squared (R²)=0,074 dvs. modellen forklarer 7,4 pct. af variationen ift. forældrerelation og autonomi

NOTER

- <https://www.kidscreen.org/contacts/danish/>
- Psykiatrisk diagnose er afdækket gennem et spørgsmål, hvor eleverne har svaret på, om de har en eller flere af følgende diagnoser: autisme, ADHD, ADD, OCD, depression, angst, spiseforstyrrelse.
- KIDSCREEN findes i tre versioner. Vi har anvendt KIDSCREEN-27, som består af 27 spørgsmål.
- De engelske navne på KIDSCREEN-27 dimensionerne er hhv. Psychological Well-Being, Physical Well-Being, School Environment, Peers and Social Support og Autonomy and Parent Relations. "School Environment" er i denne rapport oversat til skoletrivsel. I andre undersøgelser kan den være benævnt skolemiljø.
- Bl.a. Madsen, K. R. m.fl. (2023): Skolebørnsundersøgelsen 2022 - Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7., og 9. klasse i Danmark. Statens Institut for Folkesundhedsvidenskab, SDU; Ottosen, M. H. m.fl. (2022): Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Sammenlagt er der kun 92 besvarelser fra børn og unge med anden kønsidentitet. Det har derfor ikke været muligt at inkludere dem i valideringsanalyserne. Resultaterne er således mere usikre og bør tolkes med varsomhed gennem analysen. Børn og unge med anden kønsidentitet indgår ikke i rapportens figurer, men bliver løbende kommenteret på i teksten.
- Bl.a. Børns Vilkår og TrygFonden (2020): Skolen og det trygge klassemiljø. Hvordan mindsker vi presset på børn og unge?; Klinge, L. (2017): Lærers relationskompetence. Kendetegn, Betingelser og Perspektiver. Frederikshavn: Dafolo; Villumsen, A. M., m.fl. (2023): Pathways to belonging in the transition to school: the perspectives of children. International Journal of Inclusive Education.
- Nogle klasser og skoler har afmeldt sig undervejs i perioden. Af denne grund har Børns Vilkår suppleret med nye skoler ved behov for at sikre et tilstrækkeligt stor panelgrundlag. Skolepanelet giver mulighed for at følge tendenser for en række klasser over tid, men er ikke en decideret forløbsundersøgelse, da vi ikke kan sikre, at alle elever og klasser er de samme.

9. Ravens-Sieberer, U. m.fl. and the European KIDSCREEN Group (2005): KIDSCREEN-52 quality-of-life measure for children and adolescents. Expert Review of Pharmacoeconomics & Outcomes Research, 5 (3), 353-364; The KIDSCREEN Group Europe. (2006): The KIDSCREEN Questionnaires – Quality of life questionnaires for children and adolescents. Handbook. Lengerich: Pabst Science Publishers.
10. Analyserne er planlagt, gennemført og afrapporteret af Tine Nielsen, som også har bidraget til teksten i denne rapport.
11. Nielsen, T. (apr. 2023): Validering af den danske udgave af KIDSCREEN-27 børn og unge selv-rapporteringsversion. Psykometriske egenskaber undersøgt ved hjælp af Rasch-analyser, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, Afdelingen for Anvendt Forskning i Pædagogik og Samfund; Nielsen, T. (nov. 2023): Opsummering af resultater af validerings-analyser af den danske udgave af KIDSCREEN-27 børn og unge selv-rapporteringsversion for elever i 4. til 9. klasse, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, Afdelingen for Anvendt Forskning i Pædagogik og Samfund.
12. Nielsen, T., de Hemmer Egeberg, J., & Bien, N. (2024): SPSS syntax to DIF-equate sum scores for subscales of Danish KIDSCREEN-27, resulting from graphical loglinear Rasch models. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10598451>.
Nielsen, T., de Hemmer Egeberg, J., & Bien, N. (2024): SPSS syntax to convert scores to person parameter estimates (on logit scale) and split for DIF in subscales of Danish KIDSCREEN-27, resulting for graphical loglinear Rasch models. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10598389>.

Kolofon

Ansvarshavende redaktør: Signe Korsgaard

Redigering: Trine Jørgensen, Summarium

Analyseansvarlig: Natalia Bien, Petrine Marie Fahnøe Kristensen og Jesper de Hemmer Egeberg

Tekst og analyse: Petrine Marie Fahnøe Kristensen, Natalia Bien, Anne Marie Bach Larsen, Børns Vilkår og Tine Nielsen, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Ansvarlig for valideringsanalyser: Tine Nielsen, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Korrektur: Johanne Bønløkke Høgføldt

Layout: Josephine Spangsberg

Illustrationer: Mads Ortmann

Forsidebillede: iStock

Udgivelsesår: Februar 2024, opdateret september 2024